

TÜRK BASININDA KADINA YÖNELİK TECAVÜZ HABERLERİNİN ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ MODELİYLE İNCELENMESİ

Zihniye OKRAY¹

ÖZ

Tecavüz mitleri bireylerin doğup yaşadıkları toplumlar içerisinde öğrendikleri ve deneyimledikleri birer sosyal normdur. Sosyal normlar sosyal hayatlarımız içerisinde yapılması ve yapılmaması gerekenlerin yanısıra doğru ve yanlışlarımızıda belirlerler. Medyada sunulan tecavüz haberleri içerisinde yer alan tecavüz mitleri de bu sosyal normlardan doğmaktadır. Bu araştırmanın amacı, 2016 yılında yazılı basında çıkan tecavüz haberlerinde; tecavüz kurbanını ve tecavüz failini hangi söylem içerisinde kurguladıkları ile ilgili bir veri oluşturmak ve bunların toplumda var olan tecavüz mitleri ile nasıl meşrulaştırıldıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada, Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli ile tecavüz haberleri incelenmiştir. Haber metinleri çözümlemelerinde tecavüzcülerin daha önceden suç geçmişı olan, düşük sosyo ekonomik düzeyden gelen erkeklerden oluştuğu, tecavüz mağduru kadınların da yine tecavüz mitlerini destekler nitelikte, eril tahakkümün arzu ettiği bireyselleşmemiş, özgürleşmemiş kadınlardan değil de üniversite eğitimi alan, çalışan kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Araştırmanın sonucu olarak medya dilinin tecavüz mitlerini, eril tahakkümü ve hegemonik erkeklığı onayladığı ve körüklediği bir dil yapısı kullanmış olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tecavüz Mitleri, Tecavüz, Söylem, Eleştirel Söylem, Haber

---

¹ Doç. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

EVALUATION OF RAPE AGAINST WOMEN NEWS WITH CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS IN TURKISH MEDIA

ABSTRACT

Rape myths are social norms which learned and experienced in the social environment where the individual born and live Social norms determine what we should and should not do in our social lives, as well as right and wrong. The news about rape presented in the media are contain rape myths that also born from these social norms. The aim of this study is to analyze reported rape news in the written press in 2016; to establish a discourse on which discourse the rape victim and rape perpetrator are engaged in, and to show how they are legitimized by the myths of rape in society. Teun A. Van Dijk's critical discourse analysis method was used in order to find rape myths discourses. As a result personality characteristics and identity properties of rapist and also the rape victim collected in various topics. In the analysis of news texts, it was seen that the rapists were composed of males who had come from a low socioeconomic level whom has a criminal history. The rape victims consisted of women who are working or having university education; who have already individualized from the patriarchal society rules. As a main result the media's language and discourse approves the rape myths in our society.

Key Words: Rape Myths, Rape, Discourse, Critical Discourse, News

1. GİRİŞ

Kadın ve erkek arasındaki farklılık biyolojik kökenli bir farklılık olmaktan çok kadın ve erkeğin yetiştirildiği toplumdan kaynaklı kültürel ve sosyal faktörlere bağlı olarak gelişmektedir (Horney, 1991). Kız çocuk daha dünyaya gelmeden önce; fetüs halinde iken bile toplumsal cinsiyet rollerine göre doğum hazırlıkları yapılmakta, dünyaya geldikten sonra da annesinden emdiği süt ile birlikte toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kurguları, gelişen benliğinin bir parçası haline getirilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğe toplum içerisinde farklı görevler vermekte ve bunlara bağlı olarak da özel ve kamusal alandaki yerleri belirlenmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine göre toplumsal alanda yeri belirlenen kadın özel alana, erkek ise kamusal alana ait olmaktadır (Şahin, 2012:54). Özel ve kamusal alanda belirlenen konumların dışında kadın-erkek arasındaki ilişkiler de bu tanımlara ve anlamlara bağlı olarak gelişmektedir. Kadınlığı ve erkekliği temsil eden temel belirleyiciler; kuşaklar arasında aktarılan, öğrenilen, içselleştirilen ve her bir cinsiyetin diğerinden beklentilerini, tutumlarını ve ilişkilerini de belirlemektedir. Kalıplaşmış bu kadınlık ve erkeklik temsilleri *iyi/kötü kadın* ve *iyi/kötü erkek* söylemlerini de beraberinde getirmektedir (Bilgin, 2016:224).

Toplumsal cinsiyet rollerinin yanı sıra tecavüz mitleri de tecavüz, tecavüz mağduru ve tecavüzcülerle ilgili tutumların, kalıp yargıların ve kültürel inançların kuşaklar arasında iletilen formlarıdır (Eker ve Erdener, 2011:61). Tecavüz mitleri tecavüzün etkisizleştirilmesine ve mağdurun damgalanmasına yol açarlar (Howard, 1984:271, Bohner, Siebler ve Schmelcher, 2006:286). Tecavüz mitleri gerçek tecavüzün ne olduğu ve ideal mağdurun özelliklerini de belirlerler. Buna göre en yaygın bilinen tecavüz mitleri arasında kadınların tecavüzü istedikleri, tecavüze uğrayan kadının rızası olmadan tecavüzün gerçekleşmeyeceği, tecavüzün erkeklerin cinsel arzularının kontrolsüzlüğünden kaynaklandığı, kadının arandığı veya erkeği kıskırttığı, yaşanan olayın gerçek bir tecavüz olmadığı olarak sayılabilir (Çoklar, 2007:30, Schwendinger ve Schwendinger, 1974:21; Edwards, Turchik, Dardis, Reynolds ve Gidycz, 2011:761). Bunların yanı sıra tecavüz mağdurunun sahip olduğu bazı kimlik özellikleri de tecavüz mitlerinin desteklenmesine yardımcı

olur. Bu kimlik özellikleri arasında tecavüz mağdurunun cinsel saygınlığı, etnik kimliği, ırkı, cinsiyeti ve cinsel yönelimi sayılabilir (Eker ve Erdener, 2011:63-65, Edwards, Turchik, Dardis, Reynolds ve Gidycz, 2011:763-768).

Tecavüz mitlerinin birer sosyal norm olduğu unutulmamalıdır (Eker ve Erdener, 2011:66). Bu sosyal normlar, içinde yaşanılan sosyal çevrenin de etkisi ile toplumsallaşma sürecinde öğrenilirler. Sosyal ya da toplumsal normlar, yapıp ettiklerimizi yöneten nirengi noktaları ya da kurallar olarak tanımlanabilirler. Bireyler bu normlara göre davranır veya tavır alırlar. Bunun sonucunda da içerisinde yaşadıkları toplum içerisinde meşrulaşmış olurlar. Toplum içerisinde nelerin normal, nelerin ise sapkınlık olarak değerlendirileceği önceden bu normlar aracılığı ile belirlenir (Bozkurt, 2011:101-103). Bu bağlamda tecavüz mitleri tecavüzcülerin zihinsel ürünleri değil toplumsallaşma sürecinde öğrenilen sosyal normlar olarak kabul edilebilir.

Medya sürekli olarak tecavüz haberleri sunmaktadır. Bu haberler tecavüzü, tecavüzcünün sapkınlığı olarak nitelendirilmelerine rağmen aslında iktidar eşitsizliklerinin ve erkek üstünlüğü ideolojilerinin yani mevcut düzenin uygulamalarıdır (Erşen, 2015:35). Bu noktada haberlerin, toplumsal gerçekliği inşa ettiğinden bahsedebiliriz. Medyada yayımlanan haberlerin metinleri, toplumsal ve kültürel yapı içerisinde inşa edilir, yeniden üretilir ve bu yeniden üretime bağlı olarak da değişebilir (Durur, 2011:25).

Teun Van Dijk, Eleştirel Söylem Çalışmaları ile televizyon ve basındaki haberlerin incelenmesi için bir problem yönelimi geliştirmiş, özellikle sosyal problemlerin çözümü üzerine yoğunlaşmıştır. Bir grubun diğer grup üzerinde tahakküm üretilmesinde veya yeniden üretilmesinde söylemin gücü üzerine odaklanmıştır (Arkonaç, 2014:227). Van Dijk'a göre egemen söylemin temel işlevi rıza ve egemenliğin meşrulaştırılmış hali üzerinde mutabakata varmaktır. Van Dijk haber metinlerinin çözümlemesinden söz ederken metnin içeriği, retorığı, semantiği ve anlatısı üzerine yoğunlaşır. Bunları 'makro yapılar' ve 'mikro yapılar' başlıkları altında inceler. Haber metinlerindeki makro yapılar 'tema', 'tematik yapı' ve 'konu' iken

mikro yapılar ise ‘metnin sesleri’, ‘sözcükleri’, ‘cümle yapıları’ ve ‘anlamları’ içerir (Taylan, 2011:74, Devran, 2010:64-66, Van Dijk, 2000:35-39, Van Dijk, 1988:72-98).

Bu araştırmanın amacı, 2016 yılında Türkiye’deki yazılı basında çıkan ve gazetelerin çevrimiçi arşivlerinde yayımlanan tecavüz haberlerinde tecavüz kurbanını ve tecavüz failini hangi söylem içerisinde kurguladıkları ile ilgili bir veri oluşturmak ve bunların toplumda var olan tecavüz mitleri ile nasıl meşrulaştırıldıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada tecavüz mitleri ile meşrulaştırıldığı düşünülen tecavüz haberlerinin eleştirel söylem çözümlemesi ile metin içindeki egemen söylemlerin nasıl kurgulandığı Teun A. Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi modelinden hareketle gösterilmeye çalışılacaktır. Taranan gazetelerin, haberlerin çokluğu ve üzerinde durulan tarih kesitinin uzunluğu nedeni ile bu araştırma makro yapı analizi ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

1 Ocak-31 Aralık 2016 tarihleri arasında Türkiye’deki gazetelerin tirajları incelenmiş ve en yüksek tirajlı gazeteler belirlenmiştir. Altı farklı medya grubuna ait en yüksek tirajlı altı gazetenin 2016 yılı içerisinde yer alan tecavüz haberleri incelenmiştir. Bu haberlere, gazetelerin çevrimiçi arşivleri taranarak ulaşılmıştır. Medya grupları, yaklaşık günlük tirajları ve buna bağlı olarak incelemeye alınan gazeteler Tablo 1’de verilmiştir (Medyatava.com, www.wikiwand.com).

Tablo 1. Medya Grubu, Günlük Yaklaşık Tiraj, Gazete İsmi ve Haber Sayısı

Medya Grubu	Günlük Yaklaşık Tiraj	Gazete İsmi	Haber Sayısı
Turkuvaz	~312,000	Sabah	92
Ciner	~252,000	Habertürk	98
İhlas	~143,000	Türkiye	10
Demirören	~142,000	Milliyet	37
Albayrak	~113,000	Yeni Şafak	1
Çukurova	~106,000	Güneş	25

2.1 Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, 1 Ocak – 31 Aralık 2016 tarihleri arasında Tablo 1’de verilen gazetelerin çevrimiçi arşivleri ‘tecavüz’ anahtar kelimesi ile taranmıştır. Araştırmada, değerlendirmeye alınan tecavüz olaylarının Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde gerçekleşmiş olması ön koşul olarak kabul edilmiştir. Yurtdışında gerçekleşmiş tecavüz ve cinsel saldırı olaylarını yansıtan haberlerin yanı sıra ensest, erkeklere ve çocuklara yönelik cinsel saldırı ve tecavüz haberleri araştırma kapsamına alınmamıştır.

3. BULGULAR

Makro yapı başlığı altında tematik ve şematik çözümlenmeler yapılmıştır. Tematik yapı olarak incelenecek iki ana unsur bulunmaktadır; bunlardan ilki manşetler ve/veya başlıklar, diğeri de haber girişleri ve/veya spotlardır. Şematik yapı çözümlenmesi ise ‘durum’ ve ‘yorum’ olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Durum bölümünde, ana olayın sunumu ve sonuçları; yorum bölümünde ise ardalan bilgisi ve bağlam ve son olarak da haber kaynakları ve olay taraflarının değerlendirmeleri incelenecektir (Van Dijk, 2000:35-39, Van Dijk, 1988:72-98).

I. TEMATİK YAPI ÇÖZÜMLEMESİ

a- Sabah Gazetesi- Turkuvaz Medya Grubu

Manşetler/ Başlıklar:

Sabah gazetesinde toplam 92 haber değerlendirmeye alınmıştır. Bağdat Caddesi’ndeki tecavüz olayı ile ilgili birçok haber yayımlanmıştır. Söz konusu tecavüz olayı ile ilgili haber manşetleri spekülatif başlıklardan oluşmaktadır, örneğin ‘Suç makinası çıktı, Cadde sapığı yakalandı, Eyvah! Yine Sapık’ gibi. Sabah gazetesinde yayımlanan tecavüz haberlerinin manşetleri incelendiğinde saldırganların ya da kurbanların ağzından çıkan cümlelerin, dikkat çekmek için kullanıldığı görülür. ‘Engelli kıza/kadına’, ‘üniversite öğrencisine’, ‘Amerikalı/Danimarkalı kıza/turiste’ gibi tecavüz kurbanlarının kimlik bilgileri de bu haber manşetlerinde yer almaktadır. Manşetler ve başlıklar incelendiğinde bitmemiş cümleler, cümlenin yapısı itibarı ile merak uyandıran ve haberin okunmasını sağlamaya çalışan cümle yapıları dikkat çekmiştir.

Tecavüzcülere verilen cezalar yine yüklemi olmayan cümleler içerisinde verilen yıl ya da eğer herhangi bir indirim uygulanmışsa da vurgulamak için tırnak içerisine alınmış bir şekilde verildiği göze çarpmıştır. Tecavüz eyleminin gerçekleştiği şehir haberlerin tümünde verilmiştir. Tecavüz kurbanlarının ve tecavüzcülerin isimlerinin sadece baş harfleri verilirken tecavüzcünün adı da hapis cezası kesinleştikten sonra ilgili haberde açık bir şekilde verilmektedir. Sabah gazetesinde dikkat çeken unsurlardan biri de tecavüze direnen kadınlarla ilgili haberlerin yanısıra birçoğu da şantaj yoluyla eyleme geçirilen tecavüz haberlerinin olmasıdır.

Tecavüzcünün ve tecavüz kurban(ları)nın ağzından çıkan cümleler manşete taşınmıştır:

Tecavüz zanlısı: "Şeytana uydum" 26/01/2016

'Tecavüze uğrayan eşimin dinlenmesini istiyorum" 11/02/2016

'Bırakması için sürekli yalvardım' 13/04/2016

'Tecavüzcülerin yaşama hakkı yok' deyip öldürdü 17/08/2016

Tecavüzcü ile ilgili yapılan yorumlar da manşetlere taşınmıştır:

Suç makinası çıktı! 27/01/2016

Cadde sapığı yakalandı 27/01/2016

O sapıkla ilgili flaş detay! 28/01/2016

Eyvah! Yine sapık 29/01/2016

Tecavüz eylemini gerçekleştirirken kullanılan kesici, delici veya ateşli silahlar da manşetlerde görülmektedir:

Bıçak zoruyla tecavüz iddiasına adli kontrol 19/01/2016

Sevgilisine silah zoruyla tecavüz etti! 24/03/2016

Market soyduğu silahla kız kaçırıp tecavüz etti 12/06/2016

Tecavüz olaylarında sosyal medya kullanımı ve sanıkların buna bağlı olarak yaptıkları savunmalarda haber manşetlerinde yerini aldı:

Çıplak fotoğraflarını çekip tecavüz ettiler 17/06/2016

Hapse girmekten bu selfie kurtardı 28/11/2016

Tecavüz mağdurlarının üniversite öğrencisi olmaları da dikkat çekecek sıklıkla manşetlerde yerini aldı:

Üniversiteli kıza şantajla tecavüz eden sahte doktor evlenmek istemiş 21/04/2016

Yolunu kestiği üniversiteli kıza tecavüz etti 27/12/2016

Erasmus Öğrencisine tecavüz etti 28/12/2016

Üniversiteli kızın yolunu kesip tecavüz eden zanlı tutuklandı 28/12/2016

Engelli ve yaşlı kadın vurgusuna haber manşetlerinde sıklıkla rastlanmaktadır:

Zihinsel engelli kıza tecavüz iddiası 26/02/2016

Yaşlı kadına tecavüz girişimi ve cinayete ceza yağdı 13/06/2016

Zihinsel engelli kıza tecavüz iddiası 09/07/2016

Engelli kadınlara taciz ve tecavüz eden zanlı yakalandı 03/08/2016

Tecavüz kurbanlarının uyrukları da haber manşetlerinde görülmektedir:

ABD’li öğrenciye tecavüze 54 yıl 06/06/2016

Danimarkalı genç kıza tecavüz etti 20/06/2016

Alman turiste tecavüz iddiası 22/09/2016

Suriyeli kadına cinsel istismarda bulunan sanığı 17.5 yıl hapis 06/10/2016

Evlilik kurumundan dolayı oluşan akrabalıklarla ilgili tecavüz haberleri de sunulmuştur:

Kayınpederini tecavüzle suçlayan gelinden skandal açıklama 29/01/2016

Baldızına tecavüz eden enişteye 25 yıl hapis cezası 23/05/2016

Haber Girişleri/ Spotlar:

Haber girişleri ve spotlarında Bağdat Caddesi'ndeki tecavüz olayı ile ilgili birçok haber yayımlandığı görülmüştür. Bu tecavüz olayı üzerine sanığın babası ile yapılan röportaj da haberler arasında yerini almıştır. Sabah gazetesinde yayımlanan haberler arasında tecavüzcülerin evli olmaları, eski sevgili olmaları, kayınpeder ya da diğer akrabalıklardan dolayı kurbanların tanıdıklarının biri tarafından tecavüze uğradıkları gizil içerik olarak vurgulanmaktadır.

Bunların yanı sıra haber girişleri ve spotlar incelendiğinde tecavüz kurbanları üniversiteli, yabancı uyruklu ya da engelli kategorisi altında verilmektedir. Diğer taraftan eğer tecavüz kurbanı toplum tarafından uygun olmayan bir saatte dışarda ise sanki bir hafifletici neden kullanma ihtiyacı duyulup örneğin ' hasta annesine ilaç almaya çıktığı sırada' tecavüze uğradığı dile getirilmiştir.

Tecavüzcülerin sahte doktor, inşaat işçisi, servis şoförü gibi meslek grupları mensubiyeti vurgulanarak aslında düşük eğitilmiş oldukları da gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

Tecavüz haberleri dehşet haberleri olarak verilmiştir. Diğer taraftan tecavüzden kurtulan kadınlar övülmeğe çalışılmış ve 'canı pahasına tecavüze direndi' gibi haberler de yapılmıştır.

b- Habertürk- Ciner Medya Grubu

Manşetler/ Başlıklar:

Habertürk gazetesinde toplam 98 haber değerlendirmeye alınmıştır. Haberlerin çokluğu dikkat çekmiştir. Yayımlanan haberlerden bir kısmının takip haberleri olduğu, bazı haberlerin ise sadece bir kez verilip sonucun ne olduğu ya da olayın nasıl geliştiği ile ilgili bir ön bilgi verilmeden sunulduğu görülmüştür. Özellikle Bağdat Caddesi'nde gerçekleşen tecavüz haberi ile sosyal medyada yapılan anketi tecavüzcünün kimliği, nasıl şoförlük yaptığı, tecavüz kurbanının yaşadıklarını anlatan haberler bulunmaktadır. Bağdat Caddesi diye adlandırılan tecavüz olayı 2016 yılı içerisinde sıklıkla haber yapılan ve geniş yer tutan bir haber olarak nitelendirilebilir. Manşetler ve başlıklar incelendiğinde bitmemiş cümleler, üçüncü tekil şahıs eki almış fiiller, işlenilen suçla ilgili istenilen cezalar, suçu kesinleşmiş sanıklara verilen hapis cezalarının süresi de manşetlerden verilmektedir. Habertürk gazetesinde dikkat çeken bir diğer unsur da manşetten verilen haberlerde tecavüz kurbanı kadınların tecavüzcülerini öldürmeleri ile ilgili haberler olmasıdır. Haber manşetlerinde tecavüz eyleminin gerçekleştiği şehir neredeyse bütün haberlerde vurgulanmıştır.

Haber manşetlerinde mahkemece sanığa verilen cezalar bildirilmiştir:

Antalya'da tecavülden yargılanan sanığa 29 yıl ceza 19/02/2016

Üniversite öğrencise tecavüz eden sahte psikiyatristin 27 yıl hapsi isteniyor 26/02/2016

Eşinin yanında kadına tecavüz eden 2 sanığa 42'şer yıl hapis 01/03/2016

Kesici ve delici alet kullanımı ile ilgili haberler manşetlerde yer bulmaktadır:

Bıçakla tehdit edip, inşaatta tecavüz etmek istedi 09/02/2016

İzmir'de kırık camla tecavüze 42 yıl hapis cezası 06/05/2016

Tecavüz haberlerinde tecavüz kurbanının uyuğuna yer verilen haberler de bulunmaktadır:

Rus tercümana tecavüz iddiası! 02/02/2016

ABD'li öğrenci tecavüze uğradığını iddia etti 02/05/2016

Esenyurt'ta Türkmenden uyruklu kadına cinsel saldırı 04/06/2016

Alanya'da Danimarkalı turist kıza tecavüz iddiası 18/06/2016

Tecavüz eyleminin gerçekleştiği şehir de ön olana çıkarılmıştır. 'Üniversiteli genç kız' ya da 'otostop çeken genç kız' başlıklarının vurgulandığı haberlere de rastlanmaktadır. Tecavüzcüsünü öldüren kadın veya aile/eş tarafından yine tecavüzcünün öldürüldüğü haberler de manşetlerde yerini almaktadır:

Zonguldak'ta evli ve 2 çocuk babasını öldüren Deniz S. ifade verdi 18/01/2016

İstanbul'da tecavüz iddiasına kurşun yağmuru 03/05/2016

Kendisine tecavüz ettiğini söylediği genci öldüren kıza 5 yıl hapis 20/05/2016

Kendisine tecavüz eden eski sevgilisini öldürdü 07/06/2016

Tecavüz eyleminin sosyal medyada yayımlanması veya sosyal medya aracılığı ile tanışma sonucu gerçekleşen tecavüz haberleri de azımsanmayacak miktarda manşetlerde yer almaktadır:

Bağdat caddesi'ndeki cinsel saldırıya Twitter anketine tepki 26/01/2016

Periscope'taki tecavüz görüntülerinde ilginç ifade 09/04/2016

Sosyal medyadan tanıştığı genç kıza cinsel istismara tutuklama 21/04/2016

Evlilik yolu ile edinilen akrabaların gerçekleştirmiş olduğu tecavüz haberleri de HaberTÜRK gazetesinde manşetten verilmektedir:

Isparta'da bir gelin kayınpederinin tecavüzüne uğradığını iddia etti 29/01/2016

Kayseri'de baldızına tecavüz eden enişteye 25 yıl hapis cezası 23/05/2016

Adana'da gelinin tecavüz ettiği dediği kayınbiraderi beraat etti 28/05/2016

Yıllar önce gerçekleşmiş olan fakat tecavüz suçundan dolayı dava açılmamış ya da faili meçhul olarak kalan kadın cinayetlerinin eğer tecavüz sonucu öldürülmüş kurbanları var ise bunlar da manşette yerlerini bulmuşlardır:

Vahşetin davası 7 yıl sonra açıldı 06/06/2016

Antalya'da 15 yaşında öldürülen Sezgi'nin dramı 7 yıl sonra yargıda 12/07/2016

5 yıldır kaçan tecavüz sanığı Niğde'de böyle yakalandı 29/09/2016

Mualla Irmak'ın katilini 11 yıl sonra buldular 18/12/2016

Haber Girişleri/ Spotlar:

Habertürk gazetesinde yayımlanan haberlerin bazıları diğer gazetelerde de görülen takip haberleri iken bazıları da basına sadece bir kez yansımış ve bir daha haber niteliği bulamamış haberler niteliğindedir. İncelenen diğer gazetelerde rastlanmayan birçok tecavüz haberi Habertürk gazetesinin bu konudaki içeriğini oluşturmaktadır. Manşetler ve başlıklar kısmında verildiği üzere yıllar önce faili meçhul ya da şüphelinin yakalanamadığı tecavüz suçlarının ya verilmiş kararları ya da faillerinin bulunmuş olduğu haberleri de yayımlanmıştır. Haber girişleri ve spotlarına bakıldığında tecavüz suçu için hazırlanmış olan iddianame, sonuçlanan mahkeme kararları, varsa Yargıtay'ın bozmuş olduğu kararlar, mahkeme heyetinin cezada indirim yapıp yapmadığı gibi haberlere yer verilmiştir. Başarısızlıkla sonuçlanan tecavüz girişimleri, tecavüz etmek niyeti ile kesici ve delici aletle yapılan saldırılar hakkındaki haberler de gazetede yer bulmuştur. Habertürk gazetesinde, tecavüz sonrasında intikam için işlenen cinayetler, zihinsel engelli kadınlara genellikle servis şoförleri tarafından yapılan cinsel saldırılar hakkındaki, sosyal medya aracılığı ile tecavüzün yayımlanması gibi diğer gazetelerde yer bulmayan haberler bu gazetede görülmüştür.

Haberlerin tümü olayın nerede olduğu, tarihi, kurbanın isminin baş harfleri ve tacavüzcünün ismi bazı durumlarda açık bir şekilde soyadının ilk harfi verilmiştir. Haberlerde genel olarak kurban ve fail üzerinde durmaktan çok olay anlatılmıştır. Habertürk gazetesinde yaşlı kişilere yönelik cinsel istismar haberleri de yer bulmuştur.

c- Türkiye Gazetesi- İhlas Medya Grubu

Manşetler/ Başlıklar:

Türkiye Gazetesi'nde araştırma kapsamında değerlendirilen toplam 10 haber bulunmaktadır. Manşetler incelendiğinde tecavüz fiili 'kan donduran olay', 'dehşet verici olay' ve 'iğrenç olay' olarak aktarılmaktadır. Bunların yanı sıra tecavüzün gerçekleştiği şehir ismi ve tecavüz olayının gerçekleştiği mekan ön plana çıkarılmıştır:

Günün en iğrenç haberi Samsun'dan 16/11/2016

Hakkari'de iğrenç olay 18/05/2016

Ayrılmak isteyen sevgilisine yaptıkları kan dondurdu 09/06/2016

Tecavüz haberlerinin bir kısmında failin kurbanı 'yapmadığını bırakmadı' ifadesi ile okuyucunun hayal gücünün sınırları dahilinde açık bırakılmakta ve haberin devamının okunması için merak uyandırılmaktadır:

Dağa kaçırdıkları genç kıza yapmadıklarını bırakmadılar 13/01/2016

Toplam 10 haberin beşi Bağdat Caddesi'nde gerçekleşen tecavüz ile ilgilidir. Tecavüzcünün kimliğinin şoke edici olduğu manşetten verilmiştir:

Bağdat Caddesi'ndeki tecavüzcü yakalandı, kimliği ise şoke etti 26/01/2016

Daha önce de belirtildiği gibi 5 haber Bağdat Caddesi'nde gerçekleşen tecavüz olayı ile ilgilidir. Bunlar takip niteliğindeki haberler olarak değerlendirilmiştir. Tecavüzcünün kimliğinin belirlenmesi ve tutuklanması, tecavüzcünün babasının, oğlu hakkında yaptığı yorum ve son olarak da mahkemece verilen karar manşetten aktarılmıştır:

Bağdat Caddesi'ndeki tecavüzcü tutuklandı 26/01/2016

Bağdat Caddesi'ndeki tecavüzcü yakalandı, kimliği ise şoke etti 26/01/2016

Bağdat Caddesi'ndeki tecavüz olayının öncesi ve sonrası güvenlik kamerasında 27/01/2016

O sapığın babası konuştu 28/01/2016

Bağdat Caddesi'ndeki dehşette karar belli oldu 06/05/2016

Haber Girişleri/ Spotlar:

Türkiye gazetesinde yayımlanan tecavüz haberlerinin haber girişleri ve spotlarına bakıldığında Bağdat Caddesi tecavüzü haberinin dışında herhangi bir kurbanın ya da failin ad-soyadının baş harflerinin bile verilmediği dikkat çekici bir bulgudur. Haberler sadece tecavüz eylemi ile ilgili genel bir içerik sunmaktadır. Haber spotlarına bakıldığında kurbanın, zihinsel engelinden dolayı tecavüze uğramış olduğu izlenimi verilen iki haber de göze çarpmaktadır.

d- Milliyet Gazetesi- Doğan Medya Grubu

Manşetler/ Başlıklar:

Milliyet gazetesinde toplam 37 tecavüz haberi incelenmiştir. Gazetenin manşetlerine ve başlıklarına bakıldığında yazılan haberlerin herhangi bir yorum, soyutlama içermediği, haberin manşetinde herhangi bir duyguya rastlanmadığı görülmüştür. Haber manşetlerinin büyük bir çoğunluğunda mahkemece verilen karar sonucu faile verilen mahkumiyet süresi belirtilmektedir:

Üniversiteli kıza tecavüzden 12 yıl 11 ay hapse mahkum oldu. 09/03/2016

Kız yurdundaki jiletli saldırıya 14 yıl hapis 09/03/2016

Kırık camla tecavüze 42 yıl hapis cezası 06/05/2016

Manşetlerin bir kısmında ise tecavüzcünün işlediği ilk suç olmadığı ön plana çıkarılmıştır:

7 kadını taciz etti, birine de tecavüze kalkıştı 02/02/2016

Ankara'da hapisten çıktı, 24 saat içinde 2 kıza saldırdı 09/11/2016

81 yaşındaki kadının katili, çocuğa tecavüzdten sabıkalı çıktı 11/02/2016

Tecavüz haberlerinin bir kısmı tecavüz kurbanının adı veya tecavüzün gerçekleştiği bölge ismi ön plana çıkarılarak sunulmuştur:

Samsun'da gasp ve tecavüz sanığı iki kişiye 25'er yıl hapis 22/03/2016

Değer Deniz'in katiline 45 yıl 28/04/2016

Bağdat Caddesi'nde tecavüz davasında karar çıktı 06/05/2016

Savcı, Cansu Kaya davasında ömür boyu ve 22 yıl hapis cezası istedi 28/10/2016

Tecavüz haberlerinin manşetlerinde tecavüz kurbanın eğitim durumu ve uyuşu vurgulanmıştır:

Üniversiteli kıza şantaj ve tecavüzle suçlanan sahte doktora tahliye 14/06/2016

ABD'li kız öğrenciye tecavüz davasında 40 yıl hapis 02/07/2016

Suriyeli kadın dehşeti yaşadı! Köle gibi alıp tecavüz etti... 06/10/2016

Üniversiteli genç kıza tecavüz iddiasına Instagramlı savunma 31/10/2016

Ukraynalı 2 kadını kaçırpı tecavüz edenler hakim karşısında 03/11/2016

Haber manşetlerinin bir kısmı da olayı Yeşilçam filimlerinde yaygın olan tecavüz yöntemleriyle anlatmışlardır:

Dağa kaçırıp işkence ve tecavüz etti, 26 yıl ceza aldı 13/01/2016

İlaçlı içeceklerle tecavüz iddiası 26/02/2016

Suç zamanı kesici- delici alet kullanımı da haberlere yansımıştır:

Kız yurdundaki jiletli saldırıya 14 yıl hapis 09/03/2016

Kırık camla tecavüze 42 yıl hapis cezası 06/05/2016

Kayınpederi veya kayınbiraderi tarafından tecavüze uğrayan gelin haberleri de Milliyet gazetesinin kullandığı manşetler arasındadır:

Kayınpederini tecavüzle suçlayan gelin: Başkalarıyla olmam için de zorladı 29/01/2016

Gelinin tecavüz etti dediği kayınbiraderi beraat etti 28/05/2016

Haber manşetlerinin genel olarak haberin ana temasını yansıtır nitelikte olduğu görülmüştür.

Haber Girişleri/ Spotlar:

Milliyet gazetesinin haber girişleri ve spotları incelendiğinde tecavüz olayının nerede gerçekleştiği, tecavüz kurbanının ve failinin yaşları verilmektedir. Tecavüz kurbanı ve failin açık isimleri verilmemekte, sadece baş harfleri yazılmaktadır.

Haberlerin tamamı incelendiğinde cezaların belirtilmesinin yanı sıra Yargıtay'ın bozduğu kararlar veya ceza indirimine gidilip gidilmediği ile ilgili bilgiler de sunulmuştur. Tecavüz faili olan kişilerin tecavüzü gerçekleştirmek için bazı aletler kullandıkları, daha önce de suç işlemiş oldukları içerikte işlenmiştir. Tecavüz kurbanlarının büyük bir kısmının üniversite öğrencisi kadınlar olduğu, diğer bir kısmının ise tanıdıkları tarafından tecavüze uğradıkları belirtilmiştir. Tecavüz kurbanlarının psikolojik tedaviye gereksinim duydukları, olayı 'dehşet verici' olarak nitelendirdikleri, haberlerde işlenen temalar arasındadır. Failerin ise savunmalarında ya kurbanın rıza gösterdiği, ilişkileri olduğu ya da psikolojilerinin bozuk

olduğu için suçu işledikleri ile ilgili ifadeleri haberlerde yer almıştır. Özellikle vurgulanan bir diğer konu da tecavüz kurbanlarının ABD, Suriye, Ukrayna ve Rusya gibi yabancı uyruklu kadınlar oldukları spotlarda ve haber girişlerinde verilmiştir.

e- Yeni Şafak - Albayrak Medya Grubu

Yeni Şafak gazetesinde değerlendirmeye alınan sadece bir gazete haberi bulunmaktadır. Manşette tecavüz bir skandal olarak değerlendirilmiştir. Tecavüz kurbanının zihinsel engelli bir kız olduğu vurgulanmıştır. Spotta ise zihinsel engelli kızın devam ettiği lisedeki öğretmenlerin karnı büyüdüğü için hamile olduğu anlaşıldığı ve tecavüz kurbanının devlet koruması altına alındığı geniş bir şekilde belirtilmiştir. Bu haberde tecavüz kurbanının zihinsel engelli olması haberin spotunda en ön planda verilen içeriktir.

f- Güneş- Çukurova Medya Grubu

Manşetler/ Başlıklar:

Güneş gazetesinde araştırmamız kapsamında değerlendirilen toplam 25 haber bulunmaktadır. Gazetenin manşetleri incelendiğinde, kullanılan cümlelerde üçüncü tekil şahıs kipi sıklıkla kullanılmaktadır. Eylemin öznesinin belirsiz olduğu ve bitmemiş cümleler sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Sanığın ya da mağdurun söylemiş olduğu cümleler manşete yansıtılmıştır.

Güneş gazetesi manşetlerinde, sanığın veya tecavüz kurbanının ağzından çıkan cümleler sıklıkla kullanılmıştır:

Kayınpederim fuhuşa zorluyor 29/01/2016

Ben ateş ediyorum, onlar ölüyor 28/04/2016

2 aydır oğlun bana tecavüz ediyor 13/05/2016

Kendisine tecavüz etmek isteyen şahsı öldürdü.'Bir kereden bir şey olmaz' 09/06/2016

Manşetlerde, tecavüz 'dehşet', 'iğrenç olay' ve 'mide bulandıran olay' şeklinde sunulmuştur:

Bağdat Caddesi'nde tecavüz dehşeti 26/01/2016

Kiralık evde tecavüz dehşeti 09/04/2016

Tecavüzcünün akrabaları dehşet saçtı. Köyde iğrenç olay! 18 yaşındaki engelli kıza.... 25/06/2016

Mide bulandıran olay bağ evinde 5 kişi tecavüz etti 08/07/2016

Yayımlanan haberler arasında tecavüzcüsünü öldüren kurban; mağdurun ailesinin faili öldürdüğü ya da tecavüzcünün ailesin; mağdurun ailesine şiddet uyguladığı haberler de yer almaktadır:

Kendisine tecavüz eden eski sevgilisini öldürdü 07/06/2016

Tecavüzcünün akrabaları dehşet saçtı. Köyde iğrenç olay! 18 yaşındaki engelli kıza.... 25/06/2016

Tecavüz şüphelisini öldürdüler 13/11/2016

Ayrıca tecavüz faillerinin yapmış oldukları savunmalarla ilgili olarak 'şoke eden savunma' 'skandal savunma' gibi dikkati failin kullandığı dile çeken ifadelere de yer verilmiştir:

Suç makinesinden şoke eden savunma 29/04/2016

Moğolistan uyruklu tecavüz zanlısından skandal travesti savunması 28/11/2016

Tecavüzcüler 'sapık', 'suç makinası' gibi kelimelerle nitelendirilmiştir:

Kadıköy sapığının babası konuştu 28/01/2016

Suç makinesinden şoke eden savunma 29/04/2016

O sapığın cezası belli oldu 05/05/2015

Haber Girişleri/ Spotlar:

Güneş gazetesinin haber girişleri ve spotları incelendiğinde, tecavüz eyleminin nerede gerçekleştiği verilmektedir. Tecavüz kurbanı yaşıyor ise ad-soyadının sadece baş harfleri verilmekte eğer ölmüş ise adı

ve soyadı açık bir şekilde ifade edilmektedir. Diğer taraftan tecavüz kurbanı eğer yabancı uyruklu ise ismi açık bir şekilde verilirken soyadının baş harfi verilmektedir. Tecavüz faillerinin ismi ise açık bir şekilde ifade edilirken soyadları gizlenmekte, eğer suç mahkemece kanıtlanmış ve ceza verilmişse hem adı hem soyadı açık bir şekilde haber içeriğine yansıtılmıştır.

Verilen haberler detaydan çok olayı genel çerçevesi ile anlatan içeriklerden oluşmakta ve eğer dava sonuçlanmış ise mahkemece verilen cezanın müddeti de yer almaktadır.

II. ŞEMATİK YAPI ÇÖZÜMLEMESİ

a- Sabah Gazetesi – Turkuvaz Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu ve sonuçlar başlığı altında inceleyebileceğimiz durum çözümlemesinde haber manşetleri, başlıklar ve haber girişlerine uygun bir şekilde haber metni verilmiştir. Sabah gazetesinde yayımlanan haberlerin durum çözümlemeleri yapıldığı zaman dikkat çeken unsurlar aşağıda örnekleri ile birlikte incelenmeye çalışılmıştır.

Tecavüzcünün Kimliği ve Özellikleri:

Tecavüzcülerin meslekleri haber metinlerinde belirtilmiştir. Örneğin kamyon şoförü, servis şoförü, kapıcı, işsiz, yabancı uyruklu işçi gibi daha çok düşük eğitilmiş bireylerin tecavüz eylemini gerçekleştirdikleri ile ilgili bir *meşrulaştırma* girişimi olarak değerlendirilebilen haber içeriklerine sıklıkla rastlanmıştır. Bunların yanı sıra haberlerde tecavüzcülerin daha önce de suç işlemiş oldukları ile ilgili haberler de haber metinlerinde ve ana olayın sunumlarında yer almıştır. Haberlerde tecavüzcülerin genellikle dolandırıcı veya sahtekar olduklarıyla ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Haber metinlerinde tecavüzcülerin genellikle sahte kimlik kullanarak doktor olduklarını söylemeleri dikkat çekici bir unsur olarak göze çarpmıştır. Bu da kişisel özelliklerini gizleyerek toplum tarafından kabul edilen bir meslek grubundan oldukları ile ilgili belki cezbedici özellikten yararlanma girişimi gibi bir intiba uyandırmaktadır. Tecavüzcüler, mağduru tecavüz

olayı konusunda ailesine bilgi vermeği kurbanın çıplak fotoğraflarını çekmek, tecavüzü kayıt altına almak gibi tehdit ve şantaj içeren yollara başvurmuştur. İlk eylemi gerçekleştikten sonra da tecavüzü sürdürmek amacı ile tecavüzcülerin girişimlerde buldukları haber metinlerindeki ana olayın sunumlarında yer almıştır.

Tecavüzcülerin bir kısmı akıl hastası olduklarını ileri sürerken haberlerin sunumlarında haberi yapan muhabirler tarafından bile ‘sapık’, ‘cadde sapığı’ ve ‘suç makinası’ gibi nitelendirmelerle de sanki tecavüz eylemini gerçekleştiren kişilerin akıl sağlıkları bozuk olduğu için bu eylemi gerçekleştirdikleri iması yaratılmaya çalışılmıştır.

Yine haber metinlerinde, tecavüzcüden ayrılmak isteyen kadınların silah veya bıçak ile tehdit edilerek tecavüze uğradıkları da olay sunumları arasında görülmektedir. Burada da tecavüzcülerin ya toplum karşıtı kişilik özellikleri oldukları yani bir tür akıl hastalığı ya da tecavüz mağdurunun tecavüze ancak bu yolla uğrayabileceği akla getirilmeye çalışılmış olabileceği düşünülmüştür. Bu noktada dikkat çeken bir diğer husus da tecavüzcülerin, olayın, tecavüz olmadığı, mağdurun rızası ile cinsel ilişkiye girdikleri sonra da istediklerini elde edemeyince tecavüz suçlamasında bulunduğu iddiasıdır. Tecavüzcülerin şöyle suçlamalarda buldukları ile ilgili ifadeleri şematik çözümlemeye görülmüştür.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Yayımlanan tecavüz haberlerinde tecavüz kurbanlarını niteleyen temel özellikler; kurbanların eğitim durumları, zihinsel yeterlilikleri, uyrukları ve çalışma durumları olarak kategorize edilmiştir. Ana olayın sunumunda tecavüze uğrayan kadınlar; ‘üniversiteli genç kız’, ‘Erasmus öğrencisi’, ‘Amerikalı kız öğrenci’ gibi nitelendirmelerle sunulmuşlardır. Bu özelliklere sahip genç kadınların, gecenin geç bir vaktinde arkadaşları ile eğlenceden evlerine dönerken tecavüze uğradıkları da ana olayın sunumu içerisinde yer almıştır. ‘Gecenin geç bir vaktinde’ eğlenmeğe giden kadınların, daha çok yüksek eğitimli kişiler olduğu

vurgulanmak istenmiş; kamusal alanda olmak ya da yüksek eğitim alıyor olmak da tecavüze uğrama nedeni gibi sunularak tecavüz meşrulaştırılmaya çalışılmıştır.

Tecavüz kurbanı kadınlarla ilgili haber metinlerindeki bir diğer sunuş niteliği de zihinsel kurbanın ‘engelli kız’ kimliğine vurgu yapılmasıdır. Kurbanın zihinsel engelinden dolayı yaşadıklarını değerlendiremeyeceği, hayır diyemeyeceği ya da olayı diğer kişilere anlatamayacağı tecavüzcü tarafından düşünülüp tasarlanmış olabileceği de haber metinlerinde okuyucuya yansıtılmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan, mağdurun zihinsel engelli oluşu onun zaten tecavüze direnmek gibi bir yetisinin olmadığını da akla getirmektedir. Eğer gece kamusal alanda yani evinin dışında ise haklı bir gerekçe gösterme çabası da ana olayın sunumlarında yer almıştır. Örneğin, annesine ilaç almak için eczaneye gitmek tecavüzü hak etmek için bir neden olarak değerlendirilmezken, geç saatte eğlenceden dönmek tecavüzü hak ettiren bir durum olarak değerlendirilmiştir. Ana olay sunumlarında mağdurun yüksek eğitim almakta olduğu, kamusal alanda gecenin geç bir vaktinde bulunması ve zihinsel yetersizliği de tecavüz mitleri çerçevesinde tecavüzü meşrulaştırma veya sosyal normların dışına çıkma çabası olarak değerlendirilmiştir.

Benzer bir şekilde ‘çalışan kadın’, ‘yalnız yaşayan kadın’, ‘boşanmış kadın’ gibi nitelermeler de kadının kamusal alanda oluşu ya da diğer insani ve yasal haklarından yararlandığı zaman, tecavüze kendi davetiye çıkarmış gibi algı oluşturulmaya çalışılan haberler ana olay sunumunda kullanılmış ve okuyucuya bu konuda kadının suçlu olabileceği iması verilmiştir.

Tecavüz kurbanlarının Türkiye’de doğup büyümedikleri veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadıkları da ana olay sunumlarında verilmiştir. ‘Gurbetçi Türk kızı’, ‘Alman turist’, ‘Danimarkalı turist’, ‘Ukraynalı kadın’, ‘Suriyeli kadın’ gibi nitelermeler toplumsal cinsiyet eşitliğinin olduğu coğrafyalarda doğup büyüdüğü ya da yetiştiği; cinselliğin onlar için daha olağan ya da tecavüzün daha az örseleyici olduğu ya da ‘zaten bizden değiller’ mesajının verilmeye çalışıldığı bilgileri ile tecavüzün yine meşrulaştırılmaya çalışıldığı düşünülmüştür.

Tecavüz kurbanlarının kimlikleri ve özellikleri ile ilgili dikkat çekici bir diğer söylem de onların hayat kadını ya da cinsel ilişki için para ödenen kişi sanılmasıdır. Mağdurelerin, bu nedenlerden dolayı tecavüze uğradıklarının haber metinlerine yansıtılmaya çalışıldığı anlaşılıyor. Bu tip mesajlar hayat kadınlarının ya da seks işçilerinin tecavüze uğramalarında herhangi bir sakınca olmadığı ve onların tecavüze uğramaları normalleştirilerek yine tecavüzlerin meşrulaştırıldığı görülmektedir.

Tecavüz mağdurları kadınların, belirli başka nedenlere bağlanarak tecavüze uğradıkları ve onların aslında tecavüze direnmek için ellerinden bir şey gelmediği mesajları da haber metinlerinde görülmüştür. Örneğin, kadınlara ilaçlı su içirilerek, uyuşturucu verilerek, bıçakla tehdit edilerek hatta yaralandıktan sonra tecavüze uğramaları, konu edilen haberlerle verilmiştir. Burada okuyucuya düşündürülmek istenen, iffetli bir kadının bu gibi faktörler olmasa tecavüze uğramayacağı ya da kendini her ne pahasına olursa olsun koruyacağı ile ilgili mesajlardır. Farklı bir bakış açısı ile bakıldığında tecavüzün ancak uyuşturularak, bayıltılarak, yaralayarak gerçekleştirilebilecek bir eylem olarak görüldüğü ve tecavüzle birlikte şiddetin de meşrulaştırıldığı yorumu yapılabilir.

Gazete haberlerinde tecavüze uğrayan kadınların ruh sağlıkları ile ilgili yorumlar da yapılmaktadır. Kurbanın ruh sağlığının bozulduğu, bu nedenle psikolojik tedavi gördüğü, diğer taraftan kadınların, tecavüzcüye yapmaması için sürekli yalvardığı ile ilgili içeriklerin, kadınların hem kırılgan ve naif oldukları hem de yeterince güçlü olmadıkları ile ilgili mesajlar vermektedir. Ayrıca tecavüzcünün güçlü ve erk sahibi olarak gösterilmesi de tecavüzün meşrulaştırılması çabasıdır.

Tecavüz kurbanlarının tecavüz olayından sonra sosyal medya hesaplarındaki paylaşımlar ya da eğer bir öğrenci ise yakın zamanda girdiği sınavlardan aldıkları notlar ya da hayatlarına devam etmeleri, tecavüzü örseleyici olarak yaşamadıkları ve bu yaşanan olayın onların deyim yerindeyse hayatlarını karartmadığı, demek ki bunun tecavüz olmadığı, daha farklı bir düşünce ile de bu kadınların zaten iffetsiz oldukları için

bu olaydan etkilenmedikleri telkininde bulunmaktadır. Yani tecavüzün ortaya çıkarması gereken ve hayatın akışını ketleyen bir olay olması gerektiği ile ilgili bir kalıp yargının da varlığından söz edilebilir.

Tecavüz kurbanlarının bir diğer özelliği de sanki onların adlarını ya da namuslarını temizleme girişimleri olarak tecavüzcüsünü öldüren kadın gibi gösterilmeleriyle ilgili haberler de sunulmuştur. Bu tip haberler okunduğu zaman verilen mesajın, namuslu ve iffetli kadınların namuslarını temizlemek için cinayet işlemeleri gerektiği ve bu adımın normal gösterilmeğe çalışıldığı düşüncesi oluşmaktadır. Diğer bir taraftan, namusunu temizlemek için ikinci bir yol olarak da tecavüz kurbanı kadının, tecavüzcüsünü erkek akrabalarına infaz ettirmesi haber metinlerinde yerini almıştır. Tecavüze uğramış kadınlar tecavüzcülerini öldürmüş ya da öldürtmüş iseler burada tecavüz olmasa tecavüz nedeniyle adam öldürme meşrulaştırılmaktadır.

b- Habertürk - Ciner Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu haber manşetlerine ve haber girişlerine uygun olarak verilmiştir. Habertürk gazetesinde yayımlanan tecavüz haberleri, incelenen diğer gazetelerin tümünden çok daha fazladır. Yurt dışında gerçekleşen tecavüzlerin yanı sıra erkeğe, çocuğa ve aile içerisinde oluşan ensest tecavüzler araştırma kapsamına dahil edilmemesine karşın Habertürk gazetesinde araştırma içerisinde incelenen yaklaşık yüz haber bulunmaktadır. Yapılan durum çözümlemesinde bu haberlerin, tecavüz olayının yanı sıra kurban ölmüşse adli tıp kurumu raporları, kurban yaşıyor ise hastane muayene raporlarını en ince ayrıntısına kadar haber içeriklerine taşımışlardır. Diğer taraftan, haber içeriklerinde kurbanların, tecavüzcülerin, hakimlerin, savcılarının ve avukatların kullandıkları cümleler de detaylı bir şekilde sunulmuştur. Habertürk gazetesinde dikkat çeken haberlerden biri neredeyse bütün gazete haberlerinde tecavüzcülerin savunmalarının, kurbanın rızası ile cinsel ilişkiye girilmiş olduğuyla ilgili haberlerdir. Gazetede yayımlanan tecavüz haberleri incelendiğinde diğer gazetelerde yer almayan birçok haberin hem manşetlere taşındığı hem de detaylı bir

şekilde işlendiği görülmektedir. Aynı haberin farklı başlıklarla verilmesi, aslında habere konu olan olayla ilgili herhangi bir gelişme yok iken kurban, kurbanın ailesi ya da tecavüzcünün söylemiş olduğu bir cümle daha önce verilmiş olan haberin tekrar yapılmasına bazen de konu ile ilgili olduğu varsayılan diğer eski haberlerin tekrar işlenmesine neden olduğu görülmüştür. Gazetede yayımlanan haberlerin sayıca çok olmasının nedeni tecavüz olayları tarafların, hakimlerin, savcılarının, avukatların ve hatta tecavüzün gerçekleştiği bölge insanının olayın ardından ya da davalar sırasında vermiş oldukları bilgilerin gazete sayfalarına yansımalarıdır.

Habertürk gazetesinde yayımlanan haberler genel olarak değerlendirildiğinde gerek verilen detaylar gerekse haber metinlerinin uzunluğu, kullanılan cümle yapıları tecavüzle ilgili merakın artması ve bu haberlerin daha fazla okunması başka bir deyişle tirajı arttırmak için yapılan uğraşlar olarak değerlendirilmiştir.

Tecavüzcünün Kimliği ve Özellikleri:

Habertürk gazetesinde yayımlanan haberlerde tecavüzcünün kimliği ve özellikleri tıpkı diğer gazetelerde olduğu gibi düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip insanlar arasından çıkan bireylerin tecavüz faili olduklarıyla ilgili algı sürdürülmektedir. Tecavüzcülerin kamyon, otobüs, servis şoförü; kadın kuaförü, fırın işçisi ya da işsiz oldukları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Olay tecavüz mitleri yönünden değerlendirildiğinde failin tecavüz eylemini sanki entelektüel düzeye sahip olmamasından dolayı gerçekleştirdiğini akla getirmektedir. Yine bu kimlik bilgilerinin yanı sıra tecavüzcülerin önceden bir suç geçmişleri olduğu ile bilgiler de verilmektedir. Tecavüzcülerin uyuşturucu kullanma, dolandırıcılık, hırsızlık yapma, kasten adam yaralama, cinsel taciz gibi suçlardan hüküm giymiş olmalarının yanı sıra daha önceki zamanlarda faili meçhul olarak dosyalanmış tecavüzlerde şüpheli oldukları bilgileri de haber metinlerinde yer bulmuştur. Bu suçlara ek olarak özellikle yaşlı kadınlara yönelik tecavüz haberlerinde tecavüzcünün daha önceki yıllarda çocuk tacizcisi olduğuyla ilgili bilgilere de haberlerde yer verilmiştir.

Tecavüzcülerin kimlik bilgileri ve suç geçmişleri ile ilgili sunulan özellikle bir haberde, tecavüzcünün 16 farklı cinsel taciz ve tecavüz kaydı bulunduğu ve tecavüz ettiği 16 yaşındaki bir mağdur ile evlendirilmiş olduğu bilgisi çok çarpıcı idi. Tecavüzcülerin, kurbanları ile evlenmek istediklerini bildirmeleri, evlilik gerçekleşince tecavüz suçlamasının ortadan kalkacağı ile ilgili kanundur. İçerisinde yaşadığımız coğrafyadaki olayların sinemaya yansımalarında, birçok Türk filminin benzer bir senaryoya sahip olduğu görülmekte, böylece tecavüz kurbanı ile tecavüzcünün evlendirildiği ve hapis cezasından kurtulduğu birçok filmin ana konusunu oluşturmaktadır. Bu yüzden birçok tecavüzcü kurbanları ile evlenmek istediğini ifadelerinde kullanmış bu içerik de gazetenin haber metinlerine yansımıştır.

Tecavüzcülerin büyük bir çoğunluğunun bıçak, silah ya da çevrede bulunan kırık cam parçaları kullanarak tecavüz eylemini gerçekleştirme girişimlerinde buldukları haberlere yansımıştır. Hatta bazılarının bıçak ya da başka bir kesici ya da delici aletle kurbanı yaralayıp onun kan kaybetmesine bile aldırmadan tecavüz eylemini gerçekleştirmek için çaba sarf ettiği de detaylarıyla haberlerde yer almıştır. Bunların yanı sıra ağaca zincirleyerek, kelepçeleyerek, ilaçlı kola veya su içirerek gerçekleştirilen tecavüzler de haberlerde yerini bulmuştur.

İncelenen diğer gazetelerden farklı olarak Habertürk gazetesinde yayımlanan tecavüz haberlerinde tecavüzcülerin kimlik bilgileri arasında polis memuru, iş adamı, bir siyasi parti ilçe başkanı, temizlik işleri müdürü, astsubay gibi meslek gruplarına mensup bireylerin de tecavüz suçundan yargılandıkları konu edilmiştir. İncelenen haberler arasında sadece beş tecavüzün faillerinin diğerlerine göre daha yüksek eğitim ve sosyo-ekonomik düzeye ait bireyler olması ya da bu bireylerin toplumda daha saygın bir yere sahip olduğu görülmüştür. Genel olarak bu haberler tecavüz suçunun daha çok düşük sosyo-ekonomik ve kültürel düzeye sahip bireyler tarafından gerçekleştirildiğini akla getirir niteliktedir.

Tecavüzcülerin yanı sıra fail avukatlarının da sosyal medya veya teknoloji ile ilgili gelişmelerden yararlandıkları bilgilerini haber metinleri arasında görmek mümkündür. Örneğin, Periscope adlı

uygulamadan yayımlanan tecavüz sahneleri, instagramlı savunma, akıllı telefonlarla çekilen fotoğraflar üzerinden yapılan şantajlar, tecavüz mağdurlarının görüntülerini sosyal medya hesaplarına yüklemekle ilgili şantajlarla tecavüzlere devam ettikleri, sık rastlanan bilgiler arasında yerini almıştır. Diğer taraftan tecavüzcülerin, kendi kurbanlarını söz konusu sosyal medya hesapları üzerinden buldukları ile ilgili de azımsanmayacak kadar çok bilgiye rastlamak mümkündür.

Tecavüzcülerin kimlik bilgileri ve özellikleri olarak göre bileceğimiz bir diğer ortak nitelikleri ise onların ya eski kız arkadaşlarına ya platonik olarak âşık oldukları kadınlara ya da evlilik kurumundan dolayı oluşan akrabalık ilişkisi içerisinde bir şekilde tanış oldukları kadınlara tecavüz etmiş olmalarıdır. Tecavüz eylemi gerçekleşikten sonra kurban bu eylemi mahkeme salonlarına taşımış ise o zaman tecavüzcülerin ortak savunmaları arasında tecavüz kurbanının rıza göstererek cinsel ilişkiye girmiş olduğu iddiası yer almaktadır. Tecavüzcüler tanımadıkları kadınlara tecavüz ettiklerinde ise devreye giren savunma ‘sabaha kadar’ cinsel ilişkiye girmeye para karşılığında razı olan kadının parayı az bulmasından dolayı tecavüz suçlaması yaptığı iddiasıdır. Tecavüzcü failler, inkar etmedikleri eylemin aslında tecavüz olmadığı üzerine savunma yapmaktadırlar. Özellikle evlilikten dolayı oluşan akrabalık ilişkilerinde kayınpeder ya da kayınbiraderlerin, gelinlerine/ yengelerine yönelik cinsel taciz ve tecavüz eylemlerinden sonra kocalarının savunmaları, karıları yönünde değil de karılarının intikam almak amacı ile kendi babasına ya da erkek kardeşine iftira attıkları yönünde olmuştur. Zaten beklenen bir sonuç olarak da iftiracı kadına kocası tarafından boşanma davası açılmıştır. Bu da ataerkil sistemin içimize ne kadar işlemiş olduğu ile ilgili bir kanıt gibi görülebilir.

Bu noktada tecavüzcülerin savunmaları ya da eğer bir şekilde öldürülmüş ya da yaralanmışlarsa tecavüze uğrayan kadınların akrabalarına ya da eşlerine yine kadınlık onurunu ayaklar altına alacak nitelikte söylemlerle ya kendilerini savundukları ya da kendilerini gerçekleştiren eylemde haklı çıkarma çabası

içerisine girdikleri de görülmektedir. Örneğin ‘avradına sahip çıksaydın’, ‘eğlence olsun diye’, ‘tecavüz edip seni babanın evinin önüne atarım’ gibi cümleler sarf ettikleri de haber metinlerinde kullanılmıştır.

Tecavüzcülerin bir diğer özelliği de kurbanı alkol kullandığı, sarhoş olduğu, gece geç saatlerde evin dışında bulunduğu, yolda geç saatlerde tek başına bir yerden bir yere gitmeye çalışan bir kadın olduğu ve bu yüzden hayat kadını olduğunun düşünülmüş olmasından dolayı tecavüze uğramayı hak ettikleri ile ilgili yine tecavüzcülerin hem tecavüzü meşrulaştırma yönünde hem de tecavüz mitlerini onaylar nitelikte söylemleri haber metinlerinde yerlerini almışlardır.

Tecavüzcülerin evli ve çocuklu bireyler oldukları vurgusu da haberlerde yer almıştır. Bu diğer gazetelerde de tecavüz kurbanı kadının, tecavüzü kendi istediği ya da hak edecek bir şey yaptığı ile ilgili tecavüz mitini destekler nitelikteki bir bilginin haber metni içerisinde sunulması olarak yorumlanmıştır. Zaten birkaç tecavüz olayında hakim ve savcının evli bir erkeğin gerçekleştirdiği tecavüzün kanıtlarının tecavüz için yeterli olmadığına karar verdiği de haberlerde geçen başka bir başlıktır. Hakim, savcı ve avukatların da tecavüzü meşrulaştıran, kurbanı hak eden konumuna sokan ataerkil ve hegemonik bir erkeklik anlayışına sahip oldukları, bu içeriklerden görülmektedir.

Tecavüzcünün kimliği ve özellikleri konusunda dikkat çeken bir diğer husus da tecavüzcülerin savunmaları arasında hasta oldukları ve kendilerine hakim olamadıkları, kendisini terk etmesin diye tecavüz ettiği, ne evli bulunduğu karısından ne de tecavüz ettiği kadından vazgeçemeyeceği, direndiği için daha çekici bulduğu ve devam ettiği, reddedildiği için tecavüz ettiği ve haklı olduğu, sadece kendi hoşlandı diye tecavüz ettiği, cezaevinden yeni çıktığı ve kadına ihtiyacı var diye tecavüz ettiği ile ilgili ifadelerin yer almasıdır. Bunların tamamı tecavüz mitlerini destekler nitelikteki iddialar olup toplumsal normların ne sıklıkla kullanıldığı ile ilgili bilgileri de bize sunmaktadır.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Habertürk gazetesinde yayımlanan tecavüz haberlerin diğer gazetelere benzer olarak zihinsel ve/ve ya bedensel engelli, boşanmış, barda çalışan, yabancı uyruklu, gece geç saatte dışarda olan kadınlar, otostop çeken kadınlar, yaşlı kadınlar gibi genel tasniflerle verilmiş olduğu görülmektedir. Diğer gazetelerden farklı olarak haberlerin, tecavüz kurbanı kadınlar üzerinden değil de tecavüzcüler üzerinden yapılmış olduğu izlenimi veren Habertürk gazetesi haberleri sanki okuyucu kitlesinin kadınlar değil de erkekler olduğu, bu yüzden tecavüzcü erkekler hakkında daha fazla bilgi verdiği izlenimine kapılmamıza neden olmuştur.

Bu gazetede sunulan haberlerde tecavüz kurbanı kadınlar hakkındaki haberler, daha çok onları tecavüzcülerini öldürdükleri ya da yaraladıkları detayına boğmaktadır. Örneğin ‘annem beni tecavüze uğrayayım diye doğurmadı’, ‘namusum için öldürdüm’, ‘tecavüzcülerin yaşama hakkı yok’ gibi tecavüz kurbanı ama adam öldürme ya da yaralama zanlısı ya da adam öldürmeye azmettiren kadınlar hakkında haberler dikkat çekecek kadar fazla idi. Bu gazetede haberlerin tecavüz kurbanı kadınların namuslarını temizlemek için adam öldürmelerini meşrulaştırmakta ve yine hegemonik erkeklik iddialarını ve ataerkil toplum yapısının dayattıklarını ön plana çıkarır nitelikte olduğu tesbit edilmektedir.

Tecavüz kurbanları kadınlar hakkında, özellikle tecavüzcü avukatlarının, kadının cinsel ilişkiye rıza göstermiş olduğu ile ilgili savunmaların yanı sıra, tecavüzün gerçekleştiği evin ya polis karakoluna bağırma mesafesinde olduğu, ya bakkal üzeri olduğu kapının içeriden kilitlenmemiş olduğu ya tecavüzden sonraki hafta içerisinde girmiş olduğu sınavlardan yüksek not aldığı ya da gülerken fotoğraf paylaştığı için eylemin aslında tecavüz olmadığı ile ilgili iddialarda buldukları görülmektedir.

Tecavüz kurbanı kadınların birçoğunun eğitim düzeyi verilmezken diğer gazetelerden farklı olarak ‘üniversiteli kız’ vurgusu bu gazetede çok az yapılmıştır. Bu gazetede tecavüz kurbanı kadınların mahkemede ifadeleri sırasında tecavüzü detayları ile anlattıkları, haberlere yansıttıkları görülmüştür.

Habertürk gazetesinde yayımlanan haberlerin bize düşündürdüğü şey ise tecavüzcülerin el kitabı gibi kullanılabilir bilgiler sunması sanki tecavüzcü eğitimi için haber hazırlanmış olduğudur. Bunun yanı sıra, bu gazetede haberleri yapanların cinsel içerikli fantezilere gönderme yaparak insanların tecavüzü meşrulaştırmalarını kolaylaştıracak bir zemin hazırlamaya yardımcı olacağını da düşündürmüştür.

c- Türkiye Gazetesi – İhlas Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu haber manşetlerine ve haber girişlerine uygun olarak verilmiştir. Türkiye gazetesi haberlerinde tecavüzle ilgili haberler incelediğimiz diğer gazetelere oranla çok düşük bir sıklıkla verilmiştir. Haberlerin içeriklerinde kullanılan dilin kuru, duygudan yoksun ve sonuç odaklı olduğu göze çarpmıştır. Adeta verilen haberler mekanik bir dille yazılmış gibidir. Türkiye gazetesinde tecavüzle ilgili yer bulan haberlerde tecavüzcünün ve mağdurun kimlik bilgileri yalnızca Bağdat Caddesi'ndeki tecavüz olayı ile sınırlı tutulmuştur. Bunun dışında bu gazetede dikkati çeken bir unsur da diğer gazetelerden farklı olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın almış olduğu önlemlere yer vermiş olmasıdır. Diğer bir unsur da haberlerin neredeyse tamamında tecavüzün gerçekleştiği bölgedeki vatandaşların, olayı üzücü buldukları ve bir daha gerçekleşmemesi ile ilgili dileklerini ifade ettikleridir. Yine bu bağlamda tecavüzün 'bahsedilen olay' olarak aktarılmasının yanı sıra tecavüz haberlerinin 'iğrenç olay, kan donduran olay' olarak nitelendirilmiş olmasıdır. Özellikle Bağdat Caddesi'ndeki tecavüz olayında tecavüz eyleminin gece geç saatte gerçekleşmiş olmasına vurgu yapılmıştır. Tecavüzün gece geç saatlerde evlerinin yani özel alanda olmayan kadınların başına geldiği vurgusu satır aralarında verilmiş olması olarak yorumlanabilmekte ve kadınların yerinin kamusal değil özel alan olduğu, kamusal alanda gecenin geç saatlerinde olmaları tecavüzü hak ettikleri ile ilgili bir algı oluşturulmasına ve tecavüzün meşrulaştırılması olarak değerlendirilebilir.

Tecavüz eyleminin gerçekleştirildiği yerlerle ilgili bilgiler de verilmiştir. Örneğin ‘ormanlık alan’, ‘dağa kaçırılarak’ tecavüz edilme, ‘ara sokaklar’ gibi yerler yine toplum tarafından tekinsiz olarak değerlendirilen, bu gibi yerlerde bir kadının tek başına bulunmasının uygun karşılanmadığı ve bu yerlere giden ya da götürülen kadınların bir şekilde yine tecavüzü hak ettikleri mesajı, haber metnindeki satır aralarında verilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir unsur, kurbanların zorla, bıçak ya da silah tehdidi ile götürülmüş olmaları tecavüz eyleminin arka planında kalarak tecavüze uğramada suçlunun yine kadın olarak gösterilmeye çalışılmasıdır.

Tecavüzcünün Kimliği ve Özellikleri:

Türkiye Gazetesi’nde yayımlanan haberlerde tecavüzcü işkence eden, zor kullanan zorba olarak tanımlanırken, önceden sahtekarlık, silahla adam yaralama, gasp gibi suçlardan hüküm giymiş oldukları da belirtilmiştir. Tecavüz ancak bu gibi kişilerin gerçekleştirebileceği bir eylem olarak sunulmuştur. İzinsiz çalışan erkek, işsiz erkek, fabrika işçisi, servis şoförü, temizlik işçisi gibi özelliklerin verilmiş olması da tecavüz eylemini ancak düşük eğitimli bireylerin gerçekleştirebileceği izlenimi uyandırılmaya çalışılmıştır.

Tecavüzcülerin evli olmaları, evliliklerinde çocuklarının olup olmadıkları bilgilerinin de verilmiş olması yine bir şekilde tecavüzü meşrulaştırmak için kullanılan bir bilgi niteliğindedir. Burada ‘dişi köpek kuyruk sallamazsa, erkek köpek peşine düşmez’ mesajı yani tecavüzün meşrulaştırılması farklı bir şekilde yapılmıştır. Sanki evli, çocuk sahibi erkeklerin durup dururken tecavüz etmeyecekleri ve tecavüze uğrayan kadınların bu konuda bir eylemleri ya da cezbedici bir tavırları olduğu özellikle akla getirilmek istenmiştir.

Tecavüzcü erkeklerin sıklıkla kullandıkları savunmalardan iki tanesi Türkiye gazetesi haberlerinde yer almıştır. Bunlardan biri, kadının cinsel ilişkiye girmek için rıza gösterdiği halde tecavüz iddiasında bulunması diğeri de tecavüz eyleminin gerçekleşmeyeceği ile ilgili erkeklik savunmasının yapılmasıdır. Bunlara ek olarak tecavüzcü tecavüze uğrayan kadının akıl sağlığının yerinde olmadığı ile ilgili iddialarda

bulunduğu haber metinlerinde görülmektedir. Bu noktada bahsedilen bütün temalar aslında tecavüz mitleri ile uyumlu ve hepsi de tecavüzün meşrulaştırılması olarak kolaylıkla değerlendirilebilecek söylemlerdir.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Türkiye gazetesinde yayımlanan tecavüz haberlerinde kadınla ilgili olarak iki temel özellik dikkat çekmiştir. Bunlardan ilkinin tecavüz kurbanı kadının üniversiteli öğrenci veya kız olarak tanımlanmış olması, diğeri de yine tecavüz kurbanı kadının bedensel veya zihinsel engeli olduğu ile ilgili içeriktir. Bu gazetede incelenen toplam 10 gazete haberinin üçünde ‘zihinsel engelli kadın’, ‘akıl hastası mağdure’, ‘bedensel ve zihinsel engelli kadın’ ibarelerinin kullanılması, başka bir gazetede de verilmeye çalışılan muhakeme yetisi olmadığı, tecavüzü engelleyecek fiziksel ve zihinsel beceriye sahip olmadığı bu yüzden tecavüze uğradığı mesajının verilmeye çalışıldığını düşündürmüştür. Diğer taraftan ‘üniversite öğrencisi kız’ haberlerinde ise yükseköğrenim alan kadınların zaten geleneksel aile yapısı dışında bir yapıları olduğu ve zaten kamusal alanda oldukları ile ilgili bir bilgi verilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Türkiye gazetesinde Devletin aldığı önlemler, tecavüzcünün kimliği ve özellikleri hakkında daha fazla bilgi verilmesi, tecavüz olayının tarafları olmayan kişilerden alınan bilgilerin çokluğu yanında tecavüz mağduru ile ilgili pek bilgi verilmemesi de dikkat çekici bir unsur olarak göze çarpmaktadır.

d- Milliyet Gazetesi – Demirören Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu haber manşetlerine ve haber girişlerine uyumlu bir şekilde verilmiştir. Milliyet gazetesinde incelenen haberler arasında diğer gazetelerde yer almayan iki haberin varlığı şematik haber incelemesinde yer bulmuştur. Bunlardan birinin evlilik içi tecavüz haberi, diğeri de aslında bütün gazete haberlerinde yer bulan fakat açıkça dile getirilmeyen ataerkil yapının içselleştirilmesi ve eril zihniyetin vurgulanması ile ilgili yapılan haberlerdir. Eril zihniyetin içselleştirilmesiyle ilgili haberde baba, kızının, namusu için intihar ettiğini dile getiren bir söylemde bulunmuştur. Diğer taraftan evlilik içi tecavüz, yine

bu eril zihniyetle gerçekleşmemesi gereken bir nitelik iken haberde, evlilik içinde gerçekleşen tecavülden dolayı kocanın tazminat ödemeye mahkum edilmesi ve hapis cezası alması ile ilgili içerik verilmiştir.

Milliyet gazetesindeki tecavüz haberlerinin şematik incelemesinde, tıpkı manşetler ve haber girişlerinde akla getirilen mesajlar geniş bir şekilde yer bulmuştur. Örneğin, manşetler ve haber girişleri tıpkı 1970'lerin Yeşilçam film senaryolarını akla getirir bir şekilde tecavüzün 'ilaçlı içecekler', 'dağa kaçırılarak', 'ormanlık alana götürülerek', 'zincire vurularak' gerçekleştirilmiş ana olay sunumlarına yer verilmiştir.

Ana olay sunumlarında tecavüz haberleri 'iğrenç olay', 'dehşet verici olay' olarak sunulurken tecavüzcü 'sapık' olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanı sıra tecavüz haberlerinde kurbanın 'köle gibi satın alındığı', 'para karşılığı başka erkeklere satıldığı', 'olayı başkalarına anlatmaması için tecavüz sırasında video kayıtlarının alındığı' ve bunlarla tehdit edildiği' hatta 'eve kapatılarak dövüldüğü' ile ilgili içeriklere de yer vermiştir.

Ana olayın sunumunda örneğin 'İstanbul'un göbeğinde' nitelemesi ile sanki tecavüz metropol ya da büyük şehirlerde gerçekleşmesi daha az olası ama köy veya merkezden uzak bir yerde olması daha olası bir durum gibi sunulmuştur.

Mahkeme sürecinde tecavüz kurbanına yapılan adli tıp muayenesi ve Adli Tıp Kurumu'nun mahkemeye sunmuş olduğu rapor gazete haberlerinde en ince ayrıntısına kadar verilmiştir. Mahkemeye sunulan fakat aynı olayla ilgili farklı adli tıp kurumu raporlarının olduğu da manşetten verilen haberler arasında yer almıştır. Adli Tıp Kurumu raporlarının verilmiş olması ya da çelişen raporların haberlerde ifade bulması, tecavüz kurbanı kadınların kimlik ve kişiliklerinden uzaklaştırılarak onların ya da kurban ölmüşse geride kalan aile bireylerinin duyguları olduğu göz ardı edilmiştir.

Milliyet gazetesindeki şematik yapı incelemesinde sanıkların avukatları ve savcılar tarafından da eril zihniyetle tecavüz mitlerini onaylarcasına ortaya konan savunmaların yapıldığı ve söylemlerde

bulunulduğu dikkat çekmiştir. Örneğin, bir tecavüz haberinde sanık avukatı olayın bir tecavüz olmadığını kanıtlamak için tecavüzün polis karakoluna çok yakın bir yerde gerçekleştiği, tecavüz mahallinin bir bakkalın üst katı olduğu için kurbanın atlayıp kaçabileceği, tecavüz olsa idi bir hafta sonra girdiği sınavlardan yüksek notlar alamayacağı' ile ilgili savunmalar yapmıştır. Aynı şekilde savcılar da rıza ile cinsel ilişkiye girildiği daha sonra ya erkek arkadaşına, ya nişanlısına ya da kocasına hoş görünmek için sanığa iftira atıldığı ile ilgili cümleler kurarak aslında tecavüz mitlerini ve eril zihniyeti ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda eril zihniyetin ve tecavüz mitlerinin onaylanması onların bir şekilde ifade edilmesi bazı sanık akrabaları tarafından da dile getirilmiştir. Örneğin sanık akrabaları 'barda çalışan bir kadının peşine düştünüz' diyerek barda çalışan ya da genel olarak çalışan kadınların aslında hafif meşrep oldukları ya da onların ahlaki değerlerinden dolayı aslında tecavüzü hak ettikleri ile ilgili eril zihniyetin toplum içerisinde içselleştirilmiş olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanmıştır.

Tecavüzcünün Kimliği ve Özellikleri:

Milliyet gazetesinde incelenen haber içeriklerinin şematik incelemelerinde tecavüzcülerin meslekleri, uyrukları ve genel kişilik özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Burada, diğer gazetelerden farklı içerikler sunulmamıştır. Örneğin, tecavüzcülerin, sokakta kâğıt toplayan, tekstil işçisi, servis şoförü, dolmuş şoförü, seyyar satıcı, pazarlamacı, barmen gibi meslek gruplarından geldikleri, birkaçının da aslında mesleğinin seyyar satıcılık olmasına rağmen kendilerini doktor olarak tanıttıkları ana olay sunumlarında verilmiştir. Tıpkı diğer gazetelerde olduğu gibi tecavüzün ancak düşük eğitimli bireyler tarafından gerçekleştirilebileceği gibi bir algının oluşturulma çabası gözlemlenmektedir. Aynı zamanda tecavüz sanıklarının genel savunmaları arasında 'alkollü idi', 'kendi rızası ile cinsel ilişkiye girdi', 'evlilik kararı almıştık', 'psikolojik olarak hastayım, kendime hakim olamıyorum' gibi bir taraftan tecavüz kurbanının rıza ile cinsel ilişkiye girmiş olduğunu, bu yüzden olayın ardından duydukları pişmanlıkla tecavüz dedikleri diğer taraftan da yapılan savunmaların akıl hastalığından dolayı cezai ehliyetlerinin bulunmadığı ile ilgili iddialar oldukları göze çarpmıştır. Her iki durumda da Milliyet gazetesindeki haberlerde eril zihniyet ve olayın tecavüz

olmadığı ile ilgili iddialarla yine bir şekilde özellikle evlilik kararının alınmış olması kadının namusunun temizleneceği ile ilgili ardaan bilgisini bize vermektedir.

Bazı tecavüz sanıkları ise yaptıkları eylemi haklı çıkarmak için ya da bundan dolayı övgü almak ya da erkekliklerini kanıtlama arzusu içerisinde oldukları bir takım söylemlerde de bulunmuşlardır. Örneğin, ‘yapma dedi direndi, buna rağmen ilişkiye girdim’ ya da ‘Suriye’den evlenmek için satın aldım. İmam nikahlı eşim, istediğimi yaparım’ gibi söylemlerin erkeklik ispatı ya da güç kanıtlamak için söylenmiş olduğu görülmektedir.

Tecavüzcülerin kimlik ve özellikleri ile ilgili bir başka bilgi de şematik incelemede ortaya çıkmıştır. Bu bilgi de tecavüzcülerin önceden cinsel saldırı, taciz, gasp ya da başka suçlardan hüküm giymiş olduklarının ortaya konmasıdır. Bu ise ancak toplum karşısı bireylerin tecavüz eylemini gerçekleştirebilecek bir yapıya sahip oldukları vurgusunu ortaya koyar nitelikte yanlış bir girişim gibi değerlendirilebilir.

Tecavüz sanıklarının mahkemeleri sırasında tecavüz ettikleri kadınların para karşılığında cinsel ilişkiye razı oldukları hatta 200 TL’ye anlaştıkları fakat daha sonra şikâyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer bir taraftan da tecavüz kurbanı kadını para karşılığında evlenmek için satın aldığını da mahkemede savunma olarak kullanan tecavüzcüler de haber içeriklerinde yerlerini almışlardır. Bu tür haberler, kadınların bir meta gibi alınıp satılabildiği ile ilgili eril zihniyeti onaylar niteliktedir. Dolayısıyla para karşılığında tecavüz etmeyi meşrulaştırma çabasıdır.

‘Tecavüzcünün kimliği ve özellikleri’ başlığı altında inceleyebileceğimiz son içerik de tecavüzün evlilik yolu ile oluşmuş akrabalık ilişkileri içerisindeki kayınpeder ya da kayınbirader gibi kişilerin, gelinlerine/yengelerine tecavüz etmeleri olarak özetlenebilir. Bu gibi haberlerde kayınpederi ya da kayınbiraderi tarafından tecavüze uğrayan gelinin kocasının onu ‘iftira attı’ diye suçladığı ve ardından da boşanma davası açmış olduğu ile ilgili haber içerikleridir. Bu gibi haberlerde gelin yani kadının ailedeki

diğer erkekleri küçük düşürmek ya da kocasından intikam almak için bu gibi bir durumu ortaya attığı ve bunun gerçekleşme ihtimalinin olmadığı mesajı da iletmeye çalışılmış olabilir. Diğer taraftan koca yine bir şekilde hem kendi namusunu hem de aile şerefini temizlemek için bu yalan söyleyen kadından kurtulmak amacı ile boşanma davası açıyor ama haberlerin bir diğer ayrıntısında da mahkeme heyeti tecavüz mağduru kadını evlilik birliğini temelinden sarsacak bir eylemde bulunduğu için eşit kusurlu sayarak kendisine tazminat vermemeye karar verebiliyor. Bu gibi haberler, eril zihniyet ve tecavüz mitlerinin ne denli içselleştirilmiş olduğuna en güzel kanıtlardan biri gibi karşımıza çıkmaktadır.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Milliyet gazetesindeki tecavüz haberlerinin, kurbanın kimliği ve özellikleri konusunda diğer gazetelerden daha az bilgi verdiği görülmüştür. Milliyet'te sunulan haberlerde kadınların meslekleri ve uğraşları arasında, kendilerinin üniversite öğrencisi oldukları, bir otel mutfağında ya da bir barda garson olarak çalıştıkları ile ilgili bilgiler verilmektedir. 'Üniversite öğrencisi' olarak bildirilen tecavüz kurbanları kadınların haber metni içerisinde ya üniversite harcını karşılamak için bir bar ya da restoranda garson olarak çalıştıkları ya da arkadaşları ile içkili bir ortamda eğlendikten sonra gece geç bir vakitte evlerine dönerken tecavüze uğradıkları bildirilmiştir. Bu tip haberlerde kadınların yine kamusal alanda geç bir vakitte bulunmaları ve bunun yanı sıra ya kendilerinin alkol kullandıkları ya da alkol satılan bir mekânda çalıştıkları detay bilgiler arasındadır. Bu satır arası okumalar kadınların alkol almaları, alkol satılan bir yerde çalışmaları ya da gece geç saatlerde evlerinin dışında olmaları tecavüzü hak ettikleri ile ilgili tecavüz mitini onaylar niteliktedir. Özellikle 'üniversite harcını karşılamak için barda çalışan öğrenci kız' haberinde sanık yakınlarının duruşma sonrasında 'Çıkmışsınız meydana, bağırıp duruyorsunuz. Barda çalışan bir kişiyi neden savunuyorsunuz?' cümleleri barda çalışan bir kadının namus ve iffeti konusunda zaten şüpheler olduğu ve onun tecavüze davetiye çıkarmasıyla ilgili tecavüz mitlerini ve eril zihniyeti onaylar nitelikte söylemler bulunmaktadır.

e- Yeni Şafak - Albayrak Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu haber manşetine ve haber girişine uygun olarak verilmiştir. Yeni Şafak gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları dahilinde gerçekleştirildiği bildirilen tek tecavüz haberidir. Bu tek haberin gazetenin bu konudaki eğilimlerini belirlemeye yeterli olmadığı düşünülse de bu haberin incelenmesinin bilgi verici olduğu düşünüldüğü için araştırmaya dahil edilmiştir. Bu haberde tecavüzcünün kimliği hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Haberin içeriğine bakıldığı zaman tecavüzün uzun süredir devam ettiği ve birden fazla tecavüzcünün olduğu anlaşılmaktadır. Tecavüzcülerin tespit edilmesi için savcılık tarafından inceleme başlatıldığı da haber içeriğinde görülmektedir.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Diğer gazetelerde de olduğu gibi tecavüz kurbanının kimliği konusunda tam açıklama yapılmamış, ad soyadının ilk harfleri verilmiş ve böylece mağdurun şahsiyeti deşifre edilmemeğe çalışılmıştır. Diğer taraftan ise mağdurun özellikleri olarak nitelendirebileceğimiz önemli bir unsur hem gazete haberinin manşetinde hem haber girişinde hem de ana olayın sunumunda kullanılmıştır. Bu niteleme de mağdurun zihinsel engelli olduğudur. Daha önce de dile getirildiği gibi mağdurun zihinsel engelinden dolayı ifade veremeyeceği, tecavüzcülerini tanıyamayacağı, eylemin suç olup olmadığını değerlendiremeyeceği gibi muhakeme yetilerine sahip olmadığı, bu yüzden potansiyel bir tecavüz mağduru olduğu bilgisi satır aralarında verildiği söylenebilir.

Haber incelendiğinde, mağdurun 6.5 aylık hamile olduğu halde bu durumu anlamaması ve okuldaki öğretmenlerin kuşkulanıp mağduru hastaneye götürmeleri ile olayın açığa çıkması belirtilmiştir. Kurbanın zihinsel engelli olduğundan dolayı muhakeme yetisinin olmadığı ve olayları yaşatları ya da toplumun geri kalanı gibi değerlendiremediği ile ilgili bilgileri haber metninin satır aralarında okuyabiliriz.

Bu haberle ilgili bir diğer önemli husus da hem tecavüz kurbanının hem de annesinin devlet koruması altına alındığı ve psikolojik destek verildiği ile ilgili bilgidir. Tecavüz kurbanlarının psikolojik destek aldıkları diğer gazetelerin haberlerinde de sık karşılaşılan bir durum olmasına rağmen devlet koruması altına alınmaları ilk kez karşılaşılan bir durumdur. Bu da tecavüz zanlılarının, tecavüz kurbanı ve annesine herhangi bir zarar verebileceği düşüncesini akla getirmektedir. Zihinsel engelli olduğu halde kendisine yıllardır tecavüz eden ve kendisini hamile bırakan kişilerin isimlerini verip onlar hakkında işlem başlatması ve annenin de kızının yanında durması, onların hayatlarının tehlike altında olabilecekleri düşüncesi ile koruma altına alındıkları düşüncesini oluşturmaktadır.

f- Güneş – Çukurova Medya Grubu

Durum Çözümlemesi:

Ana olayın sunumu haber manşetine ve haber girişlerine uygun olarak verilmiştir. Güneş gazetesi haberlerinde tecavüz ‘mide bulandıran olay’, ‘dehşet’ gibi başlıklar altında sunulmuştur. Tecavüzün olduğu yer ve saat neredeyse bütün haberlerde vurgulanmıştır. Tecavüz, günlük kiralanan bir evde, ara sokakta, bağ evinde, ormanlık alan gibi yerlerde; gece, gece yarısından sonra, sabaha karşı gibi saatlerde gerçekleşen bir olgu olarak sunulmuştur. Tecavüz alkol etkisi altında ya da alkol alındıktan sonra gerçekleşmiş bir eylem olarak temalar arasında yer almıştır.

Birçok gazeteye göre muhafazakâr sayılabilecek olan Güneş gazetesinde tecavüzcü ya da mağdurun tecavüz olayı ile ilgili ifadeleri neredeyse bütün detayları ile verilmiştir. Örneğin, diğer gazetelerde göze çarpmayan ‘tahrik etmek için dudağımı ısırıldı’, ‘sana yatağında tecavüz edeceğim’, ‘ bir defadan bir şey olmaz, benim neyim eksik’, ‘tanıştık, öpüştük, burası sakın, oraya gidelim dedi kendi istedi’ gibi cümleler haber içeriklerinde kullanılmıştır. Bu sözler, cinsel fantezi içerikli ifadeler olarak değerlendirilebilir.

Bazı haberlerde tecavüz sanki bir performans ya da bir oyunmuş gibi ‘sahne’ kelimesi kullanılarak verilmiştir.

Tecavüzcünün Kimliği ve Özellikleri:

Güneş gazetesinde tecavüz haberinde tecavüzcünün kimliği ile bilgiler arasında tecavüzcülerin medeni durumları hakkında bilgiler verilmiştir. Tecavüzcülerin evli ve çocuk sahibi oldukları vurgulanmıştır. Diğer gazetelerde de benzer bir vurgulama yapılmış olduğu görülmektedir. Bu da yine bize tecavüzcünün, kurban olan kadının herhangi bir tahrik edici davranışı olmadan tecavüzün durup durduk yerde gerçekleşmeyeceği mesajının verilmeye çalışıldığını düşündürmüştür.

Yine tecavüzcülerin meslek grupları ‘servis şoförü’ veya ‘temizlik işçisi’ gibi niteliklemlerle verilerek tecavüzcülerin düşük sosyo-ekonomik düzeye ait bireyler olduğuna işaret edilmiş tecavüzün ancak düşük eğitilmiş erkeklerin yapabileceği bir eylem olduğu sunulmaya çalışılmış, bir algı oluşturmak girişiminde bulunulmuştur.

Tecavüzcülerin bir kısmı da evlilik bağı ile biraraya gelen akrabalar tarafından gerçekleştiği ve ‘baldız baldan tatlıdır’ gibi deyişleri akla getirir niteliktedir. Bir gazete haberinde kayınpederin önce kendisi gelinine tecavüz ettiği, daha sonra da onu diğer şahıslara pazarladığı bilgisi bulunmaktadır. Kayınpederin gelinini pazarladığı kişiden toplam 40 TL aldığı, mahkeme tutanaklarına geçen ifade olarak haberde yer almaktadır. Bu para miktarının kadının değerinin ne kadar düşük olduğunu da gözler önüne seren bir ayrıntı olarak görmemiz mümkündür. Benzer bir haberde de tecavüzcü tecavüz ettiğini kabul etmediği halde kurban olan kadının bebeğinin genetik inceleme ile tecavüzcüye ait olduğunun kanıtlandığı bilgisi verilmiştir. Bir diğer gazete haberinde de üvey annenin üvey oğlu tarafından tecavüze uğradığı ve kocasının öz oğlunu öldürdüğü bilgisi mevcuttur. Bu gibi haberlere ek olarak tecavüz kurbanının şikâyetçi olması üzerine tecavüzcünün akrabalarının, kurbanın yakınlarına silahlı saldırıda bulunmaları, tehdit ettikleri ile ilgili haberler içeriklerde detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Tecavüzcülerin büyük bir bölümü eylemin tecavüz olmadığını, kadının rıza göstererek cinsel ilişkiye girdiğini fakat daha sonra istediğini elde edemeyince tecavüz suçlamasında bulunduğunu ifade

etmektedirler. Para karşılığında ilişkiye girdiklerini ve yine kadın meblağı beğenmeyince tecavüz suçlamasında bulunduğunu ifade etmektedirler. Erkeklik savunması da tecavüzü kabul etmemeleri için bir gerekçe olarak sunulmuştur. Bu gibi haberlerin neredeyse tümü tecavüzü meşrulaştırmak için zemininin hazırlamış olduğunu düşündürmektedir.

Bütün bunların yanı sıra tecavüzcülerin önceden suç işlemiş olduğu ile ilgili bilgiler de verilmiştir. Örneğin dolandırıcılık, sahtekarlık, hırsızlık, uyuşturucu ile ilgili suçlar ve saldırı suçları gibi. Bu bilgilerin haber içeriklerinde verilmesi de tecavüzcülerin zaten toplum karşısı bireyler oldukları ve ancak yine bu gibi öyküleri olan bireyleri tecavüz suçlarını işlediklerini akla getirmektedir. Bu gibi haber içerikleri tecavüz mitleri açısından ele alındığında yükseköğrenimli bireylerin tecavüz olaylarına karışmadığıyla ilgili meşrulaştırma yapıldığını akla getirmektedir.

Tecavüzcünün kimliği ile ilgili bir vurgu da kendisinin yabancı uyruklu olduğu bilgisidir. Bu da tecavüzcülerin bizim toplumumuzun içerisinde yetişmiş bireylerin tecavüz etmedikleri onların zaten öteki diye adlandırılacak başka bir topluma ait oldukları ile ilgili bilginin satır aralarında verilmiş olması olarak nitelendirilmiştir.

Tecavüz Kurbanının Kimliği ve Özellikleri:

Tecavüz kurbanları ile ilgili bilgiler ve özellikler kurbanların, üniversite öğrencisi oldukları, barda garson olarak çalıştıkları, boşanmış kadınlar oldukları, otostop çeken kadınlardan oluştukları, zihinsel bir engelleri oldukları, alkol kullandıkları, fotomodellik yaptıkları ya da yabancı uyruklu oldukları ile ilgili gruplandırmalar içerisinden okunabilmektedir. Bütün bu özellikler dikkate alındığında tecavüz kurbanlarının bir şekilde tecavüzü çağırdıkları ile ilgili algıların haber içeriklerinde verilmiş olduğunu düşündürmektedir. Bu içerikler daha önce incelenen gazetelerde de göze çarpan içeriklerdir.

Güneş gazetesinde yayımlanan tecavüzle ilgili haberlerde, tecavüz kurbanı olan kadınların hayatları ile ilgili detayların en ince ayrıntısına kadar haber metinlerinde verilmiş olduğudur. Örneğin bir haberde eş

öldükten sonra bir erkekle ilişki yaşadığı, ondan ayrıldıktan sonra evlendiği fakat eski sevgilisi tarafından tecavüze uğradığı için eski sevgilisini öldürdüğü ile ilgili haber detaylı bir şekilde işlenmiş ve kadının hayatı okuyucuya iletilmiştir. Haber okunduğu zaman tecavüzcü değil, tecavüz kurbanı kadın hakkında ‘bu ne biçim kadın’ gibi düşüncelerin oluşması çok olası bir hale geldiği düşünülmüştür. Çünkü tecavüzcünün kadına yaptığı işkencelerden dolayı vücudunda oluşan izleri gizlemek için kadının, resmi nikahlı eşi ile karanlıkta cinsel ilişkiye girdiği ve oğlu evde iken tecavüze uğradığı bilgileri de haber metinlerinde yerini bulmuştur. Bu gibi ayrıntılar kadının namusu ve ahlakı konusunda yorumlar yapılabilmesini kolaylaştıracak nitelikteki bilgiler olarak değerlendirilmiştir.

SONUÇ

Tecavüz mitleri ve tecavüzün meşrulaştırılması, aktarılan kültürün birer parçasıdır ve bu kültür öğeleri bireyden bireye birçok farklı yolla aktarılır. Yazılı basın da kültür öğelerinin aktarımında etkili olan temel unsurlardan biridir. Tecavüz haberlerine yansıyan eylem sadece bir cinsel saldırı haberinin aktarılması değil, aynı zamanda haberi kaleme alan muhabirin ve gazetenin mensup olduğu politik görüşün de sahip olduğu tecavüz mitlerinin de aktarılmasıdır. Yazılı basının tecavüz haberlerine yaklaşım tarzı yalnızca tecavüz mitlerine sahip olan bireylerin düşüncelerini onaylaması anlamına gelmemekte aynı zamanda tecavüz mitlerine sahip olmayan bireylerin bu mitlerle ilgili düşüncelerinin ve inançlarının oluşmasını da sağlamaktadır (Franiuk, vd., 2008:4-5).

Bu çalışmamızda farklı medya gruplarının en yüksek tirajlı gazeteleri toplamda 865 bin'e yakın günlük tiraj elde ettiklerini gördük. 865 bin tirajlı bu gazeteler 2016 yılı içerisinde toplam 263 tecavüz haberi yayımlamışlardır. İncelenen 263 tecavüz haberi sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olan ve sadece yetişkin kadına yönelik tecavüz kapsıyordu. Çocuğa, erkeğe yönelik ya da ensest ilişki içeren tecavüz haberleri bu araştırmamızın kapsamı dışında tutulmuş olmasına rağmen basit bir hesaplama yapıldığında günlük 865 bin adet satılan bir gazete her ailede 4 kişinin yaşadığını varsaydığımız bir durumda yaklaşık 3,5 milyon bireyin her gün tecavüz mitleri ve tecavüzün meşrulaştırılması ile ilgili bir düşünce veya inanca sahip olabilecek ya da var olan inançlarını, düşüncelerini pekiştirecek bir baskıya maruz kalması demektir.

Kişisel düşüncemiz şudur ki yazılı basında yer alan tecavüz olaylarından çok daha fazlası günlük yaşantımızın içerisinde cereyan etmektedir. Meyers, kadına yönelik şiddetle ilgili yazmış olduğu bir kitapta, gazetelere yansıyan tecavüz haberlerinin tecavüzle ilgili algılarımızı şekillendirmekte ve bunları canlı tutmakta önemli bir role sahip olduğunu vurgulamıştır (Marshall, 2002:897-899). İncelemiş olduğumuz gazete haberlerinde irdelenen bütün gazetelerde 'tecavüzcünün kimliği ve özellikleri' başlıkları altında yapmış olduğumuz durum değerlendirmelerinde tecavüzcülerin genellikle düşük sosyo-ekonomik ve eğitim

düzeyinden geldikleri, daha önce işlemiş oldukları suçlardan dolayı sabıkalı oldukları, tecavüz ettikleri kadınların ya para karşılığında cinsel ilişkiyi kabul ettikten sonra parayı az buldukları için tecavüz iftirası attıkları ya da aslında cinsel ilişkinin rızaları ile gerçekleştiği, ortada bir tecavüzün olmadığı ile ilgili yaptıkları savunmalar ortak özellikleri olarak bulunmuştur. Bunların yanısıra tecavüzcülerin cinsel dürtülerinin yoğunluğundan dolayı kendilerine hakim olamadıkları ile ilgili haber içerikleri de hem tecavüz mitlerini hem de toplumdaki erkek cinselliği ile ilgili kalıp yargıları destekler nitelikteki bulgulardır. Tecavüzcülerle ilgili olarak haber içeriklerinde verilmiş olan evli ve çocuk sahibi olma durumları hafifletici bir sebep olarak kullanılmaya çalışılmış ve aslında evli ve çocuk sahibi olan, diğer bir deyişle düzgün bir cinsel yaşantısı olan bir erkeğin karşı taraf kışkırtmadığı, rıza göstermediği ya da kendi aranmadığı süreçte tecavüz eyleminin gerçekleşmeyeceği ile ilgili tecavüz mitlerini destekler niteliktedir. Özellikle ‘tecavüzcünün kimliği ve özellikleri’ başlığı altında verilen özellikler Gannon ve arkadaşları (2008:983-987) tarafından da tartışılmıştır. Bütün bunların yanı sıra hegemoni ve söylem ikilisi, cinsel suçlardan sabıkalı olan erkeklerin tekrar suç işleme eğilimlerinin oldukları yargısı ile sabıkalı olmayan ve yukarıda bahsedilenin aksine; yüksek sosyo-ekonomik ve kültürel kesimden gelen erkeklerin tecavüz suçunu işlemeyecekleri ile ilgili inançları da körüklemektedir (Cowburn, 2005:221-223).

Araştırmamızda dikkat çeken husulardan biride daha muhafazakâr sayılabilecek gazetelerdeki haber içerikleri, cinsel fantazi nitelikli birçok detaya yer verirken, tirajı yüksek ve tecavüz haberleri ile birlikte tirajını daha da yükseltmeye çalışan magazin haberciliği yapan gazetelerde de haberlerin adeta nasıl tecavüz edilir el kitabı gibi yazılmış olması idi. İşte bu haber içerikleri ve gazeteler, yukarıda da belirttiğimiz gibi hem tecavüz mitlerini, hem tecavüzün meşrulaştırılmasını kültürel olarak aktaran en önemli araç haline gelmektedir.

Gazetelerde yayımlanan 263 tecavüz haberinin tümünü hegemonik erkeklik zemininden okumak da mümkündür. ‘Hegemonik erkeklik’ kavramı ataerkil toplumlarda erkeğin güç ve erk sahibi, kadının ise bir

mal ya da meta olduğu, alınıp satılabildiği, eğer tecavüze uğramışsa değerinin düştüğü, kirli olduğu ile ilgili toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınlık gururuna aykırı birçok içeriği ifade etmektedir (Özdemir,2010:79). Hegemonik erkeklik kavramı bakış açısı ile bakıldığı zaman kadının kirlendiği için namusunu temizlemek ya tecavüzcüsüyle evlenmesine, ya kendi ya da akrabaları tarafından tecavüzcüsünü öldürmesine bağlı olarak anlatılmaktadır. Bu manşet ile ilgili birçok haber incelenmiştir. Eril tahakküm; avukatlar, savcılar, hâkimler, kurbanın babası hatta kurbanın kendisi tarafından bile haberlere yansıtılmış içeriklerdir. Örneğin bir babanın, tecavüze uğradıktan sonra intihar eden kızı için ‘namusunu temizlemek için canına kıydı’ demesi, tecavüze uğrayan bir kadının ‘tecavüzcülerin yaşama hakkı yok’ deyip tecavüzcüsünü öldürmesi, kız kardeşlerine tecavüz edilen abilerin tecavüz zanlısını sokak ortasında bıçaklayarak öldürmesi, karısına tecavüz edilen bir kocanın ‘namus meselesi’ dedikten sonra tecavüzcüyü öldürmesi ve daha birçoğu eril tahakkümün içerisinde yaşadığımız toplumda ne kadar yaygın olduğunu ve haberlerin de bunu sürekli olarak bize sunduğunu görebilmekteyiz. ‘Tecavüze uğrayan kadın kirlenmiştir ve namusunu temizlemek için ya evlenmeli, ya ölmeli ya da öldürmelidir’. Yani bir şekilde göze göz, dişe diş mantığı günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

İncelenen gazete haberlerinin durum değerlendirmelerini ‘tecavüz mağduru kadınların kimlikleri ve özellikleri’ olarak değerlendirdiğimiz zaman ise yine neredeyse bütün gazetelerde ortak özellik olarak tecavüz mağduru kadınların zihinsel ya da bedensel engelli oldukları, yabancı uyruklu oldukları, üniversite öğrencisi oldukları, gece ya çalışmak ya da arkadaşları ile eğlenmek amacı ile kamusal alanda buldukları, boşanmış ya da tek başlarına yaşayan kadınlar oldukları ile ilgili içerikler verilmiştir. Bütün bu özellikleri tek tek incelersek o zaman aslında her birinin tecavüz mitleri ve tecavüzü meşrulaştırmak için haber içeriklerinde verilmiş olduklarını görmemiz mümkün olacaktır. Örneğin, gece geç bir saatte kamusal alanda olan üstelik tek başına yani bir erkek koruması altında olmayan kadın tecavüzü ister nitelikte davranışlar sergilemiş yani aslında tecavüz edilmeye zemin hazırlamıştır. Diğer taraftan benzer bir şekilde gece çalışan kadınlar da evlerine dönmek için yolda olsalar bile eril tahakkümün ve tecavüz mitlerinin yoğun olarak

yaşandığı ve kabul edildiği bir toplumda tecavüzü hak edici bir davranış sergilemiş durumdadırlar. Akınerdem (2016:9-18)'in *Türkiye Medyası'nda Kadınların Temsili: Gazete ve İnternet Haberciliği Raporu*'nda da belirttiği gibi haberin biçiminin izlenmesi ve raporlanmasında haberlerin bazı ortak biçimsel özellikleri olduğu bunların da failin betimlenmesi, çelişki, sebep-sonuç ilişkisi, pornografik temsil ve olgusal/normatif dil olduğunu vurgulamaktadır. Kadınların gecenin geç saatte korumasız bir şekilde kamusal alanda bulunmaları ve tecavüze uğramaları, haber metinlerine bir sebep-sonuç ilişkisi içerisindeymiş gibi yansıtılmaktadır. Bunlara ek olarak Sur (2015:41-47), *Kadınlar, Bedenler ve Tecavüz üzerine Söylemler* isimli çalışmasında 'saygı duyulmayan bedenler', 'kirlenmiş bedenler', 'direnen bedenler' başlıkları altında gazete haberlerinde yer alan neredeyse bütün söylemlerin tanımlarını yapmıştır. 'Kurbanın kimliği ve özellikleri' ana başlığı altında ise tecavüz kurbanı kadınların -daha önce de belirtildiği gibi- üç temel özellikleri ile haber metinlerinde yer aldıkları vurgulanmıştır. Bunlar: üniversite öğrencisi olmaları, zihinsel ya da bedensel engellerinin bulunmaları ve boşanmış kadın olmalarıdır. Üniversite öğrencisi olmak demek, bireyselleşmiş ve özgürleşmiş bir kadın olmak demektir. Eril tahakkümün ve hegemonik erkeklik kavramlarının temel değer sayıldığı ataerkil toplumlarda kadınların özgürleşmesi ve bireyselleşmesi değil, boyun eğmesi ve itaat etmesi beklenmektedir. Bu yüzden üniversite öğrencisi kadınlar geleneksel ataerkil toplum düzenine göre aykırı davranışlar sergiledikleri yani bireyselleşip özgürleştikleri için tecavüzü hak edecek davranışlar sergilemiş sayılmaktadırlar. Gazete haberlerindeki 'üniversite öğrencisi' vurgusu, tecavüze uğrayan kadınların kamusal alanda olduklarını da vurgular nitelikte bir mesaj da vermektedir. Bilgin (2016:224) *Geleneksel ve Modern Toplumda Kadın Bedeni ve Cinselliği* isimli çalışmasında kadın bedeninin erkeğin tahakkümü altına alınması gereken bir sosyo-kültürel olgu olarak değerlendirmiştir.

Diğer taraftan, tecavüz kurbanı kadının bedensel ya da zihinsel engelli oluşu ya da boşanmış bir kadın oluşu, tecavüzcü için onu mükemmel kurban haline getirmektedir. Tecavüzcünün ifa ettiği eylemi

zihinsel/bedensel engeli olmasından dolayı herhangi bir resmi kuruma şikâyet edemeyecektir, etse bile inandırıcı bulunmayacaktır. Diğer taraftan boşanmış bir kadın olmak, demek yine ataerkil bir toplumda ‘müsait’ olma durumu ile eşdeğer bir yargıya sahip olduğumuz gerçeğini de akla getirmektedir. Howard (1984:271) ‘normal kurban’ tanımını yaparken ‘toplumsal cinsiyet’ kavramı üzerinden hareket etmiş ve bu kalıp yargıların toplum ve tecavüzcü gözünden yukarıda bahsedilen özelliklere sahip olan kadınların tecavüze uğramalarının normal kabul edilebileceğinden bahsetmiştir. Ek olarak Kaya’nın (2011:451-453), *Hidden War Against Women* isimli çalışmasında vermiş olduğu bilgilere göre Türkiye’de kadınların ekonomik, sosyal ve politik hayatta kendilerini gösterme oranlarının düşmesi ve Türk yazılı, sözel ve görsel medyasının sunmuş olduğu kadın profili de az önce bahsedilen kadın imgesinin kabul edilir olmadığını göstermektedir.

İncelenen 263 gazete haberinden tümünün hegemonik erkeklik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, tecavüz mitleri ile ilgili oldukları açıkça görülmektedir. Haber metinleri incelendiği zaman tecavüzcülerin daha önceden suç geçmişi olan, düşük sosyo ekonomik düzeyden gelen erkeklerden oluştuğu yani yüksek eğitilmiş erkeklerin cinsel suç işleyemeyecekleri vurgulanmıştır. Tecavüz mağduru kadınların da yine tecavüz mitlerini destekler nitelikte, eril tahakkümün arzu ettiği bireyselleşmemiş, özgürleşmemiş kadınlardan değil de üniversite eğitimi alan, çalışan kadınlardan oluştuğu görülmüştür.

Araştırmanın sonucu olarak medyanın, tecavüz mitlerini, eril tahakkümü ve hegemonik erkekliği onaylayan ve körükleyen bir dil yapısı benimsediği, ataerkil, eril hegemonik bir üsluba sahip olduğu görülmüştür. Özellikle yazılı basının haber metinlerini oluştururken toplumda var olan tecavüz mitlerinin kabulüne ya da onaylanmasına olanak vermeyecek nitelikte haberler yapması, belki gelecek kuşakların özellikle cinsel şiddetin ve tecavüzün olmadığı bir toplumda yaşanmasını sağlayacaktır diye düşünmekteyiz.

SUMMARY

The differences between men and women does not depend on biological differences but depends on cultural and social norms which the individual born and live. Gender roles defines the roles of individual as men and women and also the places that they belongs to; according to them women belongs to private area like house and men belongs to public places. In a society the social norms also defines *the good/ bad women* and *the good/bad men*. In correspondence with gender roles which defines womanhood and manhood; the social norms also defines, approves and transmits rape myths to next generations. The rape myths works on the basis of the stigmatization of rape victim and neutralization of the rape. The best common and known rape myths are women ask for rape, rape can not be occurred without the will of women, men can not control their sexual desires and so on. The rape news which served in news media contains rape myths which are founded by those social norms. The aim of this study is to evaluate the rape news which was published in 2016 in Turkish media in order to establish a new knowledge about rape victim and rapist and also to search for rape myths in news. Teun A. Van Dijk's critical discourse analysis method was used in order to find rape myths discourses in rape news. Between January 1st and 31 December 2016, 263 news of rape analyzed with Teun A. Van Dijk's critical discourse analysis. The news that is analyzed was from 6 different newspapers from 6 different media groups with the highest daily circulation. As a result personality characteristics and identity properties of rapist and also the rape victim collected in various topics. The rapist served as individuals who had previous crime history with low educational level on the other hand the rape victim's served as college students, working class women who already individualized from the patriarchal society rules. As a main result the media's language and discourse approves the rape myths in our society.

KAYNAKÇA

- Akınerdem, F. (2016). Türkiye Medyasında Kadınların Temsili: Gazete ve İnternet Haberciliği Raporu, Hrant Dink Vakfı, *Medyada Nefret Söylemini İzleme Çalışması Raporu*, İstanbul.
- Arkonaç, S.A. (2014). *Psikolojide Söz ve Anlam Analizi, Niteliksel Duruş*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve Modern Toplumda Kadın Bedeni ve Cinselliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 219-243.
- Bohner, G., Siebler, F. ve Schmelcher, J. (2006). Social Norms and the Likelihood of Raping: Perceived Rape Myth Acceptance of Others Affects Men's Rape Proclivity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 286-297.
- Bozkurt, V. (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji, Temeller, Kavramlar, Kurumlar*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çoklar, I. (2007). Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması ve Tecavüze İlişkin Tutumlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Cowburn, M. (2005). Hegemony and Discourse: Reconstruing the Male Sex Offender and Sexual Coercion by Men. *Sexualities, Evolution and Gender*, 7 (3), 215-231.
- Devran, Y. (2010). *Haber, Söylem, İdeoloji*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Durur, E. K. (2011). İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevesi. *Atatürk İletişim Dergisi*, 2, 21-31.
- Edwards, K.M., Turchik, J.A., Dardis, C.M., Reynolds, N. ve Gidycz, C.A. (2011). Rape Myths: History, Individual and Institutional-Level Presence and Implications for Change. *Sex Roles*, 65(11), 761-773.
- Eker, T. ve Erdener, E. (2011). Tecavüze İlişkin Kültürel Mitler ve Mitlerin Kabul Edilmesine Etki Eden Faktörler. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28), 60-72.
- Erşen, U.B. (2015). Farklı Sosyal Kategorilerden Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algıları. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Franiuk, R., Seefeldt J.L., Cephress S.L. and Vandello J.A. (2008). Prevalence and Effect of Rape Myths in Print Journalism. *Violence against Women*, 14(3), 287-309.

Horney, K. (1991). *Kadın Psikolojisi*. Şelçuk Budak (Çev.). Ankara: Öteki Yayıncılık.

Howard, J. (1984). The 'Normal' Victim: The Effects of Gender Stereotypes on Reactions to Victims. *Social Psychology Quarterly*, 47(3), 270-281.

Gannon, T.A, Collie R.M, Ward, T, Thakker J. (2008). Rape: Psychopathology, Theory and Treatment. *Clinical Psychology Review*, 28, 982-1008.

Gazetelerin Tirajları, www.medyatava.com/tiraj.asp , Alıntılanma Tarihi: 08/12/2016

Kaya, Ş.Ş. (2011). Hidden War against Women. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 3(1), 447-455.

Marshall, L. L. (2002). News Coverage of Violence against Women: Engendering Blame (Book). *Social Science Quarterly (Wiley-Blackwell)*, 83(3), 897-899.

Özdemir, O. (2010). Tecavüzü, Hegemonik Erkeklik Zemininden Kavramak, *Fe Dergisi: Feminist Eleştiri*, 2(2), 75-90.

Schwendinger J.R. ve Schwendinger H. (1974). Rape Myths: In Legal, Theoretical, and Everyday Practice. *Crime and Social Justice*, 1, 18-26.

Sur, P. (2015). Women, Bodies and Discourse on Rape. *Indian Journal of Social and Natural Sciences*, 4, 40-48.

Şahin, Ç. (2012). Erkek Egemen Cinsiyetçi Söylemin Türkiye'deki Kadın Haklarına Yansımaları. *Hukuk Gündemi*, 2, 52-59.

Taylan, H.H. (2011). Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 63-76.

Türkiye'de yayınlanan gazeteler listesi, Alıntılanma Tarihi: 04/11/2018
http://www.wikiwand.com/tr/T%C3%BCrkiye%27de_yay%C4%B1nlanan_gazeteler_listesi

Van Dijk, T.A. (1988). *News Analysis Case Studies of International and National News in the Press*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, Hillsdale.

Van Dijk, T.A. (2000). *Ideology and Discourse, A Multidisciplinary Introduction*. Universitat Oberta de Catalunya.

Gazetelerin İnternet Arşivi:

Habertürk Gazetesi, www.haberturk.com

Güneş Gazetesi, <http://gunes.com/>

Milliyet Gazetesi, <http://www.milliyet.com.tr/>

Sabah Gazetesi, <http://www.sabah.com.tr/>

Türkiye Gazetesi, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/>

Yeni Şafak Gazetesi, <http://www.yenisafak.com/>